

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

İç Mimari ve evre Tasarımı Anabilim Dalı

**CUMHURİYET DÖNEMİ BAKANLIK YAPILARININ MEKÂNSAL
DÖNÜŞÜMÜ: SAĞLIK BAKANLIĞI YAPISI ÖRNEĞİ**

Buşra Gürdağ

Yüksek Lisans Tezi

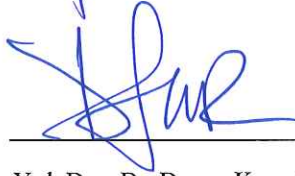
Ankara, 2016

KABUL VE ONAY

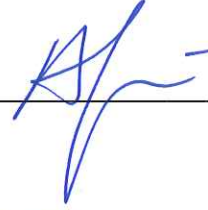
Buşra Gürdağ tarafından hazırlanan “Cumhuriyet Dönemi Bakanlık Yapılarının Mekânsal Dönüşümü: Sağlık Bakanlığı Yapısı Örneği” başlıklı bu çalışma, 21.06.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Pelin Yıldız (Başkan)

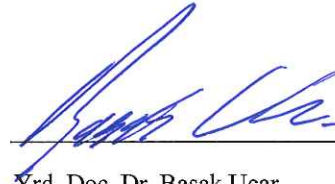
Yrd. Doç. Dr. Duygu Koca (Danışman)

Doç. Selin Mutdoğan

Yrd. Doç. Dr. Emre Demirel

Yrd. Doç. Dr. Başak Uçar

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Türev Berki

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

21.06.2016

Buşra Gürdağ

CUMHURİYET DÖNEMİ BAKANLIK YAPILARININ MEKÂNSAL DÖNÜŞÜMÜ:

SAĞLIK BAKANLIĞI YAPISI ÖRNEĞİ

Buşra Gürdağ

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

İç Mimari ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2016

ÖZET

GÜRDAĞ, Buşra, Cumhuriyet Dönemi Bakanlık Yapılarının Mekânsal Dönüşümü: Sağlık Bakanlığı Yapısı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016

Bakanlık yapıları, Başkent Ankara’da, siyasi gücün temsiliyetini üstlenen sembolik yapılardır. Cumhuriyetin ilanının ardından inşa edilen bu yapılar günümüzde varlığını sürdürmekle birlikte, bazıları inşa edildiği tarihten bu yana aynı işleve hizmet ederken bazıları farklı işlevlere devredilmiş veya boşaltılmıştır. Tez çalışması kapsamında Erken Cumhuriyet döneminde inşa edilen Sağlık Bakanlığı yapısının mekânsal özellikleri incelenmiştir. Temelde çalışmanın amacı mimari kültürel mirasın bir parçası olarak değerlendirilen yapının, inşa edildiği tarihten günümüze kadar geçirdiği değişiklikler de göz önünde bulundurularak, mekânsal özelliklerinin incelenmesini, belgelendirmesini yapmak ve günümüz değişimlerine eleştirel bir gözle bakmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; araştırmanın konusu, kapsamı ve yöntemi ile ilgili genel bilgilere yer verilmiş, çalışmayı yönlendiren literatür araştırması özetlenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde; 1920’li yılların başında Ankara’nın mevcut imar durumuna ve başkent ilan edilmesiyle başlayan kentleşme sürecine yer verilmiştir. Bu bağlamda bakanlık yapılarının inşasına kadar geçen süreçte imar ile ilgili atılan adımlar ve bakanlık yapılarının kent içindeki konumlarının belirleyicisi olan Lörcher Planı özellikleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde; Sağlık Bakanlığı yapısının Uluslararası üslubun ilk örneği olarak adlandırılması nedeniyle Erken Cumhuriyet döneminde etkili olmuş mimarlık akımlarının özelliklerine yer verilmiş ve Alexandra Lange’nin tanımladığı *formel* eleştirel yaklaşım çerçevesinde yapının mekânsal özellikleri incelenmiştir. Yapının geçirdiği revizyonlar orijinal durumu ile karşılaştırılarak, bugünkü mevcut durumu değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise yapıda gerçekleştirilen revizyonların belirleyicileri, bu uygulamaların yapı bütünlüğüne ve iç mekân atmosferine olan etkileri çıkarılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Bakanlık Yapıları, Sağlık Bakanlığı, Mekânsal Dönüşüm, Mimari Miras, Erken Cumhuriyet Dönemi

ABSTRACT

GÜRDAĞ, Buşra, The Spatial Transformation of Ministry Buildings Constructed in Republican Period: Case of the Ministry of Health Building, Master Thesis, Ankara, 2016

The buildings of Ministries in Ankara, the capital city, are the symbolic structures that undertake the representation of politic power. Along with the continuous existence of these structures built right after the declaration of the Republic, some of them have been still serving for the same purpose since the day they were built; whereas some have been used for other functions or been emptied. In this framework, this thesis explores the spatial features of the Ministry of Health building, constructed in the Early Republican Period. The main aim of the study is not only to examine and to document the present condition of the structure which was appraised as a part of the architectural heritage, taking into consideration the alteration that took place since the day it was built, but also to criticize the current spatial condition.

In the first chapter of this study; the prevalent information about the topic, content and method of the research has been stated and the literature review driving the study has been summarized. The second chapter contains the information about the zoning status of Ankara in the early 1920s and the urbanization process starting with the proclamation of Ankara as the capital. In this regard, the steps taken for zoning during the period which lasted until the construction of the Ministry buildings, and characteristics of the Lörcher Plan as a determinant to set the locations of these buildings, have been examined. In the third chapter, features of the influential architectural movements in the Early Republican Era has been included because of the fact that the Ministry of Health building referred to the first sample of International Style. Furthermore, the spatial characteristics of the building have been analyzed within the frame of the *formal* critical approach which Alexandra Lange defined. The current situation of the building has also been evaluated by means of comparing the structure after the revisions to its original condition. Finally, inferences about the determinants of the revisions executed on the structure as well as the

effects of these applications on the building unity and interior atmosphere have been made in the chapter four.

Key Words

Ministry Buildings, Ministry of Health, Spatial Transformation, Architectural Heritage, Early Republican Era

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
RESİMLER DİZİNİ	x
BÖLÜM 1: GİRİŞ	1
1. 1. PROBLEMİN BELİRLENMESİ	1
1. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI	2
1. 3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ	3
1. 4. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	5
BÖLÜM 2: KENTİN FİZİKSEL GELİŞİMİ	8
2. 1. ANKARA’NIN BAŞKENT OLUŞU	8
2. 2. KENTİN MEVCUT DURUMU	9
2. 3. İMAR ÇALIŞMALARI	13
2. 3. 1. Bakanlıkların İnşası.....	18
2. 3. 2. Lörcher Planı ve Kamu Yapıları İlişkisi.....	19
BÖLÜM 3: SAĞLIK BAKANLIĞI	24
3. 1. YAPISAL İNCELEMELER	30
3. 1. 1. Yakın Çevre.....	32
3. 1. 2. Yapı Kütlesi ve Cephesi.....	34
3. 3. 3. İç Mekân.....	38
BÖLÜM 4: GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	49
KAYNAKÇA	53

EK 1. Proje Talebine Cevaben Sağlık Bakanlığı'ndan Alınan Yazı	62
EK 2. Yapının 2009 Yılı Revizyon Projesine Ait Kat Planları	63
EK 3. Yapının 2009 Yılı Revizyon Projesine Ait Kesitleri	64
EK 4. Yapının 2009 Yılı Revizyon Projesine Ait Cephe Görünüşleri.....	65

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Erken Cumhuriyet Dönemi Bakanlık Yapıları	4
--	---

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Yapının orijinal kabul edilen birinci kat planı	39
Şekil 2. 2009 yılına ait zemin kat rölöve planı.....	40
Şekil 3. 2009 yılına ait 1. kat rölöve planı	41
Şekil 4. İkinci kata ait rölöve planı	42
Şekil 5. A. 2009 yılında gerçekleştirilen değişiklikler, bodrum kat	43
Şekil 5. B. 2009 yılında gerçekleştirilen değişiklikler, zemin kat	44
Şekil 5. C. 2009 yılında gerçekleştirilen değişiklikler, birinci kat.....	45
Şekil 5. D 2009 yılında gerçekleştirilen değişiklikler, ikinci kat.....	46
Şekil 6. Birinci kata ait döşeme planı.....	47

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Cumhuriyetin ilk yıllarında İstasyondan Ankara'nın görünümü.....	10
Resim 2. Lörcher'in Eski Şehir için hazırladığı plan	16
Resim 3. Lörcher Planı ve Jansen Planı'nda bakanlıklar bölgesi	17
Resim 4. Lörcher Planı.....	20
Resim 5. Lörcher Planı'nda altıgen yapıdaki Sıhhiye Meydanı ve Sağlık Bakanlığı	22
Resim 6. Zafer Meydanı'nın ardında Sağlık Bakanlığı ve lojman yapıları, 1930	24
Resim 7. Birinci Ulusal Mimari üslupta inşa edilen Maliye ve Hariciye Vekâletleri.....	27
Resim 8. Mevcut Yapı ve Sağlık Bakanlığı yeni yapı projesi	31
Resim 9. Sağlık Bakanlığı yapısının kent içinde konumlanması.....	33
Resim 10. Sağlık Bakanlığı binasının 1928 yılına ait bir görünümü	35
Resim 11. Yapının arka cephe görünümü	35
Resim 12. Yapının 2009 yılına ait görüntüleri.....	37
Resim 13. Cephenin güncel görünümü	37
Resim 14. Revizyon projesine ait 3 boyutlu iç mekân görselleri.....	48

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1. 1. PROBLEMİN BELİRLENMESİ

1920’li yılların başlarında küçük bir kasaba olan Ankara, başkent ilan edilmesiyle birlikte yoğun yapılaşma faaliyetlerine sahne olmuştur. Yeni iktidar Ankara’nın imarını, Cumhuriyet fikrini somutlaştırmanın ilk adımı olarak görmüştür. Ankara bir başkent olarak; modern yaşamın, planlamanın ve mimarinin ilk denemelerinin yapıldığı bir merkez olmuştur. Burada kaydedilen gelişmelerin ise ülke geneline örnek olması ve yayılması arzulanmıştır. Erken Cumhuriyet döneminde, Atatürk Bulvarı üzerinde inşa edilen hükümet yapıları ise kentin ve toplumun değişiminin misyonunu üstlenmişler, toplumsal yapıdaki değişimi simgeleyen sembolik birer unsura dönüşmüşlerdir (Duru, 2012).

Cumhuriyet Döneminde mimari açıdan tüm ülke için bir rol model olması planlanan şehir 1980’li yıllara kadar, erken dönem planlamalarının etkisinde, Atatürk Bulvarı ekseninde şekillenmiştir. Ancak 1980’lerde yaşanan sosyo-ekonomik gelişmelerin de etkisiyle bu aks gücünü ve etkisini yitirmiştir (Bonjaku-Gökdemir, 2009).

Bugün 4,5 milyon nüfuslu bir metropol olan başkent Ankara’da kentsel yoğunluk başka bölgelere kaymakta, mimariye hâkim olan dil ise değişmektedir. Bu kayma, kentsel mekânda öne çıkan yeni prestij aksları meydana getirmekte ve yapılaşma kentin yeni yüzü haline gelen bu noktalarda yoğunlaşmaktadır. Eskişehir Yolu’nun bugün geldiği nokta, bu duruma en iyi örnektir.

Son yıllarda Başkent Ankara’da siyasi gücü temsil etmekle görevli hükümet yapılarının da, faaliyetlerini şehrin yeni önemli ekseni olan Eskişehir Yolu üzerinde yükselen yeni binalarında devam ettirdikleri gözlemlenmektedir. Bu durum Erken Cumhuriyet döneminde inşa edilen ve varlığını hala sürdüren eski bakanlık yapılarının bugünkü durumlarının ne olduğu ve gelecekte ne olacağı sorularını akla getirmektedir. Bu noktada

Cumhuriyet değerlerinin yansıdığı, mimari ve toplumsal bellekte yer eden bu yapıların günümüz koşullarının tespiti kültürel mirasın korunması adına da önem teşkil etmektedir.

1. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Ankara’da, Cumhuriyet döneminin yaklaşık olarak ilk on yılını kapsayan süreçte inşa edilen bakanlık yapılarının sayısı yedidir. Bunlar; Maliye Bakanlığı (1925), Dışişleri Bakanlığı (1927), Sağlık Bakanlığı (1926-27), Milli Savunma Bakanlığı (1927-31), Ticaret Bakanlığı (1934-35), Bayındırlık Bakanlığı (1933-34) ve İçişleri Bakanlığı (1933-34) yapılarıdır. Günümüzde ise bakanlıkların isim ve işlevlerinde değişiklikler olmuş, sayıları artarak 22’ye ulaşmıştır.

Cumhuriyet döneminde inşa edilen bakanlık yapılarının bugünkü durumlarına bakıldığında kimi yapıların işlevlerini koruduğu, kimi yapıların farklı işlevlerde kullanılmakta olduğu, kimi bakanlıkların ise şehrin yeni gelişim aksı olan Eskişehir Yolu üzerinde inşa edilen yapılara taşındığı ve faaliyetlerini bu yeni mekânlarda sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Erken Cumhuriyet döneminde inşa edilen Sağlık, Milli Savunma ve İçişleri bakanlığı yapıları günümüzde halen aynı işleve hizmet etmektedir. Ancak diğer bakanlıklar için tam tersi bir durum söz konusudur. Örneğin mimar Halim tarafından tasarlanan Maliye Vekâleti binası, tamamlanmasının ardından Başbakanlık, Gümrük ve Tekel, Maliye bakanlıklarına hizmet vermiştir. Günümüzde ise Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi’ne tahsis edilen yapı, üniversitenin rektörlük binası olarak kullanılmaktadır.

Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından, öncesinde Maarif Vekâleti olarak tasarlanan ancak Hariciye Vekâleti olarak hizmete açılan yapı, zaman içerisinde Maliye, Gümrük ve Dışişleri bakanlıkları tarafından kullanılmıştır. Bugün ise yapı, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlıdır.

Sağlık Bakanlığı binasının inşasından sonra Clemens Holzmeister tarafından Vekâletler bölgesinde inşa edilen yapılardan Ticaret bakanlığı binası, günümüzde Yargıtay ek binası olarak kullanılmaktadır. Aynı bölgede yer alan Bayındırlık Bakanlığı binası ise bu yapıyı

kullanan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Eskişehir Yolu üzerinde yeni bir binaya taşınmasıyla boşaltılmıştır ve aktif bir görevi bulunmamaktadır.

Son yıllarda Cumhuriyet dönemi yapılarının farklı işlevlere devredilmekte, boşaltılmakta hatta yıkılmaktadır. Seksen yılı aşkın süredir hizmet veren yapıların kullanımının günümüzde de sürmesi, kentsel ve kültürel bellekteki yerinin korunması adına bakanlık birimleri için yetersiz hale gelen yapılarda işlev değişiklikleri yapılması kaçınılmaz ve gereklidir. Ancak yapılan değişikliklerin kayıt altına alınmaması yapıların dünü ile bugünü arasında bağ kurmayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin kentleşme serüveninin ilk aktörleri olan ve tarihe tanıklık eden hükümet yapılarının kayıt altına alınmasının, bu yapıların anlamsal ve mekânsal değerlerinin ortaya konmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Günümüzde değişen mimari eğilimler eski ve yeni yapılar arasındaki mekânsal farklılıkları da beraberinde getirmektedir. Bu durum bakanlık yapıları için de geçerlidir. Eskişehir yolunda yükselen yeni bakanlık yapılarının biçimleniş dili ve mekânsal özellikleri eski yapılardan oldukça farklıdır. Eski bakanlık yapılarının mimari ve mekânsal değerinin tespiti tarihsel süreci iyi okuyabilmek adına gereklidir. Eskinin yeni ile birlikte varlığını sürdürdüğü bu dönemde, eski hükümet yapılarının günümüz şartlarına adaptasyonu ve işlevsel sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla, mimari mirasımızı oluşturan bu tarihi yapılarda izlenen iç mekân politikalarının anlaşılması önem taşımaktadır.

1. 3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

1925-1934 yılları arasında inşa edilen bakanlık yapıları; konumları, mimari üslupları ve tasarımcıları bakımından farklılıklar göstermektedir. Bakanlık yapılarının özelliklerine dair yapılan araştırma sonucunda; günümüzde halen aynı işleve hizmet ediyor olması, yabancı bir mimar tarafından tasarlanan ilk bakanlık yapısı olması, mimarlık yazınına dönemin ilk modern yapısı olarak geçmesi ve Uluslararası üsluba öncülük etmesi, Ulus veya Bakanlıklarda kümelenen diğer idari yapıların aksine tekil olarak Sıhhiye'de planlanması ve bir meydana ana karakterini vermesi gibi özellikleri nedeniyle Sağlık

Bakanlığı yapısının diğer yapılardan ayrıldığı görülmektedir. Bu nedenle çalışma, Erken Cumhuriyet dönemine ait Sağlık Bakanlığı binası üzerinde yoğunlaşmıştır.

Yapı	Yıl	Mimar	Üslup	Yer
Maliye Bakanlığı	1925	Mimar Halim Bey	I. Ulusal Mimari	Ulus
Dışişleri Bakanlığı	1927	Arif Hikmet Koyunoğlu	I. Ulusal Mimari	Ulus
Sağlık Bakanlığı	1926-27	Theodor Jost	Uluslararası Mimari	Sıhhiye
Milli Savunma Bakanlığı	1927-31	Clemens Holzmeister	Uluslararası Mimari	Bakanlıklar
Bayındırlık Bakanlığı	1933-34	Clemens Holzmeister	Uluslararası Mimari	Bakanlıklar
İçişleri Bakanlığı	1933-34	Clemens Holzmeister	Uluslararası Mimari	Bakanlıklar
Ticaret Bakanlığı	1934-35	Clemens Holzmeister	Uluslararası Mimari	Bakanlıklar

Tablo 1: Erken Cumhuriyet Dönemi Bakanlık Yapıları

Çalışmada yapının inşa edildiği döneme ait tarihi sürece yer verilmiştir. Bu bağlamda Ankara'nın başkentlik kararı ile başlayan ve Sağlık Bakanlığı yapısının inşasına kadar uzanan süreci kapsayan imar faaliyetleri incelenmiştir. Yapıdan ilk modern yapı olarak söz edilmesi nedeniyle Erken Cumhuriyet döneminde öne çıkan mimari üslup denemeleri üzerinde durulmuştur.

Yapının mekânsal özellikleri ise *formel* yaklaşım çerçevesinde ele alınmıştır. Çağdaş mimarlık eleştirmenlerinden Alexandra Lange “Writings About Architecture” adlı kitabında yapı kritiğinde tercih edilebilecek 4 ana eleştirel yaklaşımdan söz etmektedir.¹ Deneysel, tarihsel ve aktivist yaklaşımlar ile birlikte bu dört ana yaklaşımı oluşturan biçimsel yaklaşım temel olarak yapının form, organizasyon, mekânsal kurgu, malzeme seçimleri, biçimsel ilişkiler gibi özellikleri üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bu kapsamda oluşturulan altlık çerçevesinde irdelenen yapı, yukarıda söz edilen ana hatlar dışında; yakın çevresi, çevresinde yer alan diğer yapı ve kamusal alanlar ile ilişkisi, kütle özellikleri, kütle ile insan ölçeği arasındaki ilişki, yapının yönelimi, yapıdaki açıklıkların kurgusu, strüktürel özellikleri, kullanılan malzemeler, yapıya giriş ve çıkışların nasıl kurgulandığı, mekânsal organizasyon, iç ve dış arasında kurulan ilişki gibi

¹ (Lange, 2012)

ölçütler ışığında *formel* bir inceleme yapılmıştır. Yapıya dair incelemeler sonrasında, 2009 yılına ait revizyon planları üzerinden, zaman içerisinde yapıda gerçekleştirilen değişikliklerin tespitine çalışılmıştır.

1. 4. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Ankara 1923 yılında başkent ilan edilmesiyle birlikte, çeşitli kentleşme politikalarına sahne olmuştur. Yönetimin Ankara'dan idare edilecek olması; devletin yönetim birimlerinin, elçiliklerin, basın organlarının ve bu kademelerde çalışan nüfusun İstanbul'dan Ankara'ya taşınmasını gerekli kılmıştır. Bu durum, kentte nüfus artışına neden olmakla beraber; şehrin genişlemesi gerekliliğini, yeni yönetim yapılarının inşasını ve nüfus artışına paralel olarak gelişen konut sorununu gündeme getirmiştir. En önemlisi de Ankara'da, benimsenen yeni yönetim anlayışına paralellik gösterecek ve ülkenin geri kalanına örnek olacak modern bir kent yaratma ihtiyacıdır.

Bu doğrultuda atılan ilk adım Şehremaneti'nin kurulması olmuştur. İstanbul'daki Şehremaneti modeli Ankara'ya uyarlanarak şehrin imarı hususunda yetkili bir birim oluşturulmuştur. Eski yerleşimin mevcut dokusu değerlendirilerek Yenişehir yönünde büyüme uygun görülmüş; çıkarılan kamulaştırma yasası ile Yenişehir bölgesinde bulunan araziler kamulaştırılmış, bataklıklar kurutulmuş ve imar faaliyetleri hızlandırılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında esas konu mimaride biçim tartışmaları değil yapılaşmadır. Bu nedenle yapılaşmanın belirleyicileri olan plan denemelerinin önemi büyüktür. Konuyla ilgili olarak 2000 yılı öncesine ait çalışmalara bakıldığında 1927 yılında Şehremaneti tarafından açılan plan yarışması sonuçlanana kadar geçen süreyi kapsayan imar faaliyetlerinin plansız ve rastgele olarak değerlendirildiği görülmektedir (Tankut, 1993; Şenyapılı, 1985). Ancak 2000'li yıllarda Cengizkan'ın Ankara'nın ilk plan belgelerini ortaya çıkarması Jansen Planına kadar gerçekleştirilen faaliyetlerin yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Ankara Şehremaneti'nin kurulduğu 1924 yılının hemen akabinde hazırlanan 1924-25 tarihli Lörcher plan özellikleri, Erken Cumhuriyet döneminde kentsel mekân biçimlenişinin anlaşılması adına önem arz etmektedir. Yapılan

çalışmalarda imar ile ilgili atılan adımlar, bunların kapsam ve etkileri detaylı olarak ele alınmaktadır (Cengizkan, 2004; Keleş & Duru, 2008; şenyapılı, 2006).

Yapının inřa edildiği dönem, dünyada modern mimarlık hareketlerinin bař gösterdiği yıllara denk gelmektedir. 1920'li yılların sonlarından 2. Dünya Savaşı'na kadar olan süreçte etkili olan bu hareket ile geleneklerden ve ulusçu anlayıştan bağımsız, dünya barışı ve uluslararası adalete adanan, sembolik ve oransal olarak anıtsal bir mimarlığın peşine dūřülmüř; mimaride rasyonel çözümler arayışı ön plana çıkmıştır (Borsi, 1987). Bu anlayış, Türkiye'ye davet edilen yabancı mimarlar tarafından tasarlanan, Sağlık Bakanlığı yapısının da ilk örneğini oluşturduğu, yapılar vasıtasıyla ölkedeki mimari biçimleniş üzerinde de etkili olmuştur.

İnci Aslanoğlu tarafından 1920'li yıllarda Ankara'nın ve ölkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve kültürel yapı ve bunların mimariyi etkileyişi de göz önünde bulundurularak Erken Cumhuriyet döneminde inşa edilen kamu ve konut yapıları ve bu yapıların özellikleri derlenmiştir (Aslanoğlu, 1980).

Dönemin hükümet yapıları, Lörcher Planı doğrultusunda bölgelere ayrılan kentin önemli noktalarında yer almaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yerli mimarlar tarafından, Ulusal Mimari üslupta inşa edilen bu yapılar; 1920'lerin sonlarından itibaren ölkeye davet edilen yabancı mimarlarca Uluslararası üslupta tasarlanmış ve ölkemizde modern mimarinin ilk örneklerini oluşturmuştur. Yapısal araştırmalarda, mimari üslupların arka planında yer alan ideolojiler ve etkin oldukları yıllar belirlenmiş; her yapı yer aldığı dönem özellikleri ışığında incelenmiş ve dönemler arası farklar ortaya konmuştur (Sözen, 1984; Sözen & Tapan, 1973).

Bu çalışmalarda Sağlık Bakanlığı ile ilgili olarak; yapının inşa edildiği dönem, mimarı, Uluslararası üslupta inşa edilen ilk örnek olması gibi özelliklere yer verilmişse de yapının mekânsal özelliklerini içeren kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır (Aslanoğlu, 2000; Batur, 1998).

Tüm bu veriler, 1926 yılında inşa edilen Sağlık Bakanlığı yapısının tasarım sürecinin anlaşılması adına önem taşımaktadır. Tez çalışması kapsamında, bu bilgiler doğrultusunda, Sağlık Bakanlığı yapısının inşa edildiği döneme kadar geçen sürede kentin fiziksel gelişimi ve bu gelişime yön veren siyasi kararlara değinilmiştir. Yapının inşa edildiği dönemde etkin olan Lörcher plan özellikleri doğrultusunda, binanın kent içindeki konumunun anlamsal önemi üzerinde durulmuştur. Uluslararası Mimarlık akımının ilk örneği olan yapının mimarisinin değerlendirilmesinde, üsluba özgü biçimleniş özellikleri göz önünde bulundurulmuştur.

BÖLÜM 2

KENTİN FİZİKSEL GELİŞİMİ

2. 1. ANKARA’NIN BAŞKENT OLUŞU

1900’lü yılların başında kerpiç konut dokusunun hakim olduğu bakımsız bir kasaba olan, 1916’da geçirdiği yangında hemen hemen üçte ikisinin yok olduğu Ankara’nın fiziksel gelişiminin belirleyicisi; Türkiye Cumhuriyeti’nin başkenti olarak ilan edilmesidir (Yavuz, 1980). 27 Aralık 1919 tarihinde kurtuluş mücadelesinin beynini oluşturan Mustafa Kemal ve arkadaşlarının bir araya gelerek kurdukları Temsil Heyeti’nin Ankara’ya gelmesi, başkentliğe uzanan süreçte bir dönüm noktasıdır. Temsil Heyeti’nin kente yerleşmesi ile kurtuluş mücadelesinin verileceği merkez olan Ankara’da; bu tarihten dört ay sonra, 23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmış, yönetimin merkezi olması adına şehrin önemi artmıştır. Meclisin kurulması, milli mücadelenin fiili merkezi olan kentin başkentliğinin resmiyete giden sürecinin göstergesidir. Bu durum ülkenin geleceğini ilgilendiren kararların alınacağı Ankara’nın yönetsel merkez haline gelmesi ile fiziksel değişiminin de başlangıcı olmuştur.

Ankara’nın merkez olarak belirlenmesinin coğrafi, jeopolitik, siyasi olmak üzere pek çok nedeni bulunmaktadır. İstanbul konumu itibarıyla dış tehditlere açık ve savunulması zor bir noktadadır. Savaş yıllarında başkent İstanbul’un düşman işgali altında kalmasıyla sahip olunan tüm araç, gereç ve cephaneler yabancıların eline geçmiştir. Bu durum ülke savunmasında olumsuz etkilere neden olmuştur. Bu nedenle ülkenin merkezinde, güvenli yeni bir başkent kurulması önem arz etmektedir. Ankara’nın konumu bu açıdan elverişlidir. Anadolu’da ve ülkenin merkezinde yer almaktadır. Ülkenin her yerine eşit hizmetin ulaştırılabileceği bir noktadır. İstanbul ve ülkenin diğer kısımları ile arasında demir yolu ulaşımının bulunması avantaj olarak görülen başka bir konu olmuştur (Şimşir, 2006).

Aydın’a göre Ankara’nın başkent olarak belirlenmesinde iki önemli nokta bulunmaktadır. Bunlar Atatürk’ün yeni yönetim biçimini hayata geçirebilmek için kendisine hala Osmanlı’nın etkisinde olan İstanbul’un dışında ve yeni yönetim tasarısına destek olacak

toplumsal zeminin mevcut olduğu, güvenli bir mekân arayışında olmasıdır (Aydın, Emiroğlu, Türkoğlu, & Özsoy, 2005). Aynı zamanda Ankara'nın milli mücadeleye ev sahipliği yapmış olmasının da önemi büyüktür. Ankara'nın başkent olarak seçilmesinde sıralanan nedenlerin yanı sıra yeni yönetim anlayışını sembolize eden bir kent yaratma isteğinin de etkili olduğu söylenebilir. Tekeli (1984) bu durumu “*Örnek bir kent kurarak çağcıl ve çağdaş bir yaşama ortamı oluşturmak, bu yeni kentsel uzamda geliştirilecek yeni toplumsal örneklerle ülkenin kentleşmesine öncülük etmek, Cumhuriyet'in başarılarını yeni başkentte simgeleştirmek*” olarak yorumlamaktadır.

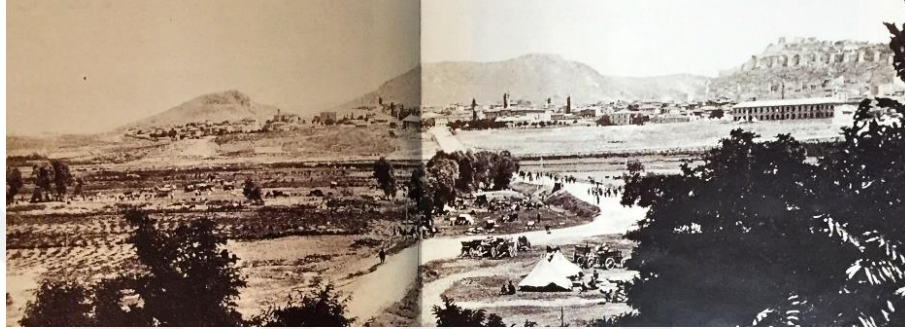
Nitekim Ankara 13 Ekim 1923'de TBMM'de alınan karar ile resmen başkent ilan edilmiştir. Askerin, sivilin, ulusun ve diğer makamların başvuracağı adres artık Ankara'dır. Dolayısıyla kentin başkent ilan edilmesiyle başlayan süreçte, Ankara'nın imar sorununun gündeme gelmesi kaçınılmazdır. Ankara başkent ilan edildikten sonra yönetim birimlerinin, basın örgütlerinin, elçiliklerin de bu şehre kaydığı göz önünde bulundurulduğunda, kent koşullarının iyileştirilmesinin yahut kentleşmenin gerekliliği baş göstermiştir.

Keleş (2015), kentleşme kavramını demografik açıdan kent sayısının ve kentli nüfusun artması olarak açıklamaktadır. Ancak kentleşmenin sadece nüfus hareketi olarak görülmesinin eksik olacağını belirten Keleş, kentleşmenin toplumdaki ekonomik, siyasal ve toplumsal yapıdaki değişikliklerden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak Kurtuluş Savaşı ile başlayıp Cumhuriyet'in ilanına uzanan sürecin siyasal yapıdaki değişikliklerin yanında, Ankara'dan başlayarak ülkenin kentleşmesini de tetikleyen bir durum olduğu söylenebilir.

2. 2. KENTİN MEVCUT DURUMU

1919 yılında Ankara, 20.000 nüfuslu bir yerleşim yeridir. Savaştan yeni çıkmış, yangınlar atlatmış Ankara'nın o yıllarda bir kasaba görünümünde olduğuna birçok kaynakta değinilmektedir (Keleş, 1971; Evren, 1998; Ellison, 1973).

1920’li yıllarda Yenişehir, “İncesu deresinin taşkın alanında kalan” bir bataklıktır ve Çankaya’ya kadar uzanan arazi bomboştur. Tarla ve mera olarak kullanılan Sıhhiye bölgesi ise eğimli yamaçlar ve çukur bir ovadan oluşmaktadır. Cumhuriyet’in ilan edildiği 1923 yılında Ankara, kale eteğinde, batı yönünde bugün Atatürk Bulvarı’na, güney yönünde ise tren yoluna kadar uzanan 140 hektarlık bir alanla sınırlıdır (Şenyapılı, 1985). Kentte içme suyu mahalle çeşmelerinden sağlanmaktadır. Kanalizasyon sisteminin bulunmadığı Ankara’ya elektriğin gelmesi ise 1925 yılını bulmuştur (Şenyapılı, 2004).

Resim 1. Cumhuriyetin ilk yıllarında İstasyondan Ankara'nın görünümü²

İngiliz basınından Grace M. Ellison, istasyon bölgesinden kente bakıldığında göze çarpan en büyük yapının, bulunduğu meydana da adını veren Taşhan olduğunu belirtmektedir. Ellison, bugünkü Anafartalar’dan Kale’ye dek uzanan kısmın ise boş bir arazi olduğunu vurgulamaktadır (Ellison, 1973). Şenyapılı (1985), bu dönemde Ankara’da bulunan mevcut yapıları; 1908’de inşa edilmiş Ziraat okulu, Taşhan, 1907’de yaptırılmış öğretmen okulu, 1912’de inşa edilmiş olan birinci meclis binası, 1890 yılında yapılmış olan erkek lisesi, vilayet konağı, sanayi okulu binası, Abidin Paşa köşkü ve Vank manastırı olarak sıralamaktadır.

Oysa kurtuluş savaşı yıllarında İstanbul’un nüfus artışında küçülme olmasına karşın Ankara’da durum tam tersidir. Ankara başkent ilan edilmeden önce dahi mücadelenin yeni merkezi olması nedeniyle memurlar, askerler ve iş arayan kesimin akınına uğramıştır (Tekeli, 1980). Başkent ilan edilmesinin ardından nüfus artışı giderek hızlanmıştır. 1920 yılında 23.000’e ulaşan nüfus, 1927 yılına gelindiğinde 74.553’e ulaşacaktır (Keleş, 1971).

² (Evren, 1998, s. 14)

Yönetim birimlerinin Ankara'ya taşınması ve hızla artan nüfus, yönetim yapıları ve konut ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Şehre gelen memurların Taşhan'da konakladıkları ya da eski doku içinde bulabildikleri kiralık konut ve odalara yerleştikleri bilinmektedir (Şenyapılı, 1985). Mimar A. Hikmet Koyunoğlu Ankara'ya ilk geldiği sıralarda Taşhan'da bir odada yirmi kişi ile beraber kaldığını iletmektedir (Birkan & Pehlivanlı, 1977). Uygun bir ev bulamadığı için ailesini getiremeyen mimar Kemalettin ise şantiyede konaklamıştır. Yüksek gelirli memurlar ise çevredeki bağlarda mülk edinme yolunu seçmişlerdir (Şenyapılı, 1985).

Yeni iktidar ise, kendisine kentin mevcut dokusu içerisinde bir konum belirlemiş ve Taşhan Meydanı'nda yer alan mevcut binalara yerleşmiştir. Bu meydanın seçilmesinde, kentin merkezini ve istasyonu birbirine bağlayan bir konumda olması, batıya ulaşımı sağlayan karayoluna yakınlığı, Ankara'nın eski dokusunun kenarında bulunması ve idare için gerekli işlemlerin yürütülebileceği yapıları barındırması etkili olmuştur. Şenyapılı (1985), andezit taşı kullanılarak inşa edilmiş bu yapıların genele hakim olan kerpiç dokunun yanında daha sağlam ve gösterişli olduğunu belirtmektedir. Cengizkan'ın satırlarında dönemin yönetim birimlerinin mekânsal vaziyeti şu şekilde açıklanmaktadır:

“Birdenbire yeni devletin başkenti olmakla karşı karşıya kalan bu 25.000 nüfusluk Osmanlı kenti, aslında savaş sırasında da yapı stoğu açığı yaşamaktadır. Örneğin Ma’arif Vekâleti, Ankara Darü’l-Muallimin (Öğretmen Okulu) yapısının kimi odalarını kullanmakta, 1923 ortalarında Sanayi’ Mektebi’ne taşınmak istemektedir. Ancak ne var ki Sanayi Mektebi (bugün Ankara Erkek Sanat Mektebi) Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti’ne (sonradan Genel Kurmay Başkanlığı) bağlı olan Garp Cephesi Kumandanlığı tarafından kullanılmaktadır. ... Bu arada 2 Şubat 1924 tarihli bir kararla TBMM, kendisine Ankara Evkaf Oteli (sonradan Ankara Palas) karşısında, Halk Fırkası Mahfeli adıyla bir toplantı salonu inşa edilmesine karar verir. Büyük tartışmalarla verilen bu harcama yetkisi, mimar Vedat Tek’in elinden İkinci Büyük Millet Meclisi yapısının ortaya çıkmasını sağlar; böylece 23 Nisan 1920’den beri kullanılmakta olan, inşasına 1915 yılında başlanan ancak çok uzun süre için tamamlanamayan İttihat ve Terakki Partisi Kulüp yapısı, bu kez Halk Fırkası Merkezi işlevine dönecektir. İkinci Meclis yapısı 18 Ekim 1924 tarihinde hizmete açılır. Öte yandan Ankara Erkek (Zükur) Lisesi, ya da halk arasındaki adıyla Taş Mektep, Müdafâ’a-i Milliye Vekâleti’nin (Milli Savunma Bakanlığı) işgali altındadır. ... Aynı yılın 17 Ağustos tarihli yazışmalarından anlaşıldığına göre ise, Başvekâlet (Başbakanlık) yazışmalarının pek çoğu Hükümet Konağı’nın uygun bir odasında saklanmaktadır, ancak artık mekân yetmediği için durum dayanılmaz hale

gelmiştir. Milli Meclis Hükümetinin yeni yapılar yapma arayışına iten baskılar, bu tip örneklerle çoğaltılabilir.”³

Aslanoğlu (2010) ise bu konuyla ilgili olarak “*Başbakanlık ve bazı bakanlıklar Vilayet Konağı’nda, Milli Müdafaa Vekâleti Erkek Lisesi’nde bir yer işgal ediyordu. Kendi yapısına başlanan dek Maliye Vekâleti Anafartalar Caddesi’ndeki Büyük Apartman adıyla anılan yapının üst katına yerleşmişti.*” cümlelerine yer vermektedir.

Elektrik ve su sıkıntısının olduğu, alt yapının bulunmadığı Ankara’nın artan nüfusun barınabileceği konut yapıları bir yana, yeni yönetimin temel işlevlerini sürdürebileceği yapı stoğuna dahi sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Kentin mevcut durumunu ortaya koyan bu bilgiler, şehrin hızla imarının gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Cumhuriyetin ilanından hemen sonra şehrin imarı ile ilgili çalışmalar başlamış, konunun önemi her fırsatta vurgulanmıştır. Şehrin içinde bulunduğu bu vaziyet, Atatürk’ün de demeçlerinde sıklıkla dile getirdiği bir konu olmuştur.

“Cumhuriyet’in başkenti olan Ankara’nın hızla imarı gereklidir. Yeni ve çağdaş(asri) bir devletin çalışmasında düzen ve verim (semere) bir uygarca imar edilmişlik (mamurei medeniye) içinde sağlanabilir. Ülkenin varlığı bugün ve gelecekte Ankara’nın yönetim olmasını nasıl kesinlikle gerektirmiş ise, Cumhuriyet’in başkentinin hızla gelişmesi ve imarını da o derece zorunlu kılmıştır. Gerçi, özeysel yönetimin gereksindiği genel ve resmi uzamları birden sağlamak olanaklı değildir. Bu uzamları yıllara bölerek sürekli olarak kurmak ve inşa etmek, hem kılğısal bir gereksinim olarak, hem de birden büyük bir kaynağın ayrılmasından kurtarmaya yarayacaktır. ...Şehircilik işlerinde de teknik ve planlı esaslar içinde çalışmak gerekir. Bunun için belediyelerimizi türeli bir biçimde aydınlatmak, kılavuzluk etmek işiyle uğraşacak, özekte, bir teknik büro kurulmasını salık veririm. ...Hiç kuşku etmemelidir ki, Anadolu ortasında hızla meydana getirilecek çağdaş ve imar görmüş bir Ankara, yüzyıllarca ihmale edilmiş(mühmel) olan Türk Vatanı için başlı başına bir uygarlık özeği, Türk Devleti için pek önemli bir dayanak olacaktır.”⁴

Bu sözlerden anlaşıldığı üzere kentin hızlı ve planlı bir şekilde imarı istenmektedir. Yeni modern devletin; çalışmalarını, yine modern şekilde inşa edilmiş bir kentte sürdürmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Erendil ve Ulusoy (2004), yeni siyasal yönetimin, kent mekânını, toplumsal değişimin bir aracı ve fiziksel çevresi olarak kabul ettiğini ve bu tavır neticesinde şehir yeni bir görüntüye kavuşturulurken, burada yaşayan insanların

³ (Cengizkan, 2004, s. 26-27)

⁴ (Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 1959, s. 317,342,386)

da bu görüntüye paralel gelişim göstermeye başlayacağını varsaydığını belirtmektedir. Kentte yer alan mekân ve öğeler bu anlayışın bir sonucu olarak mevcudiyet kazanmıştır.

2. 3. İMAR ÇALIŞMALARI

23 Nisan 1920 tarihinde Ankara’da Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin kurulmasıyla birlikte iktidar, ülkenin fiziksel mekân organizasyonuna katkı sağlama arayışlarına girmiştir; fakat 1923 yılına gelinceye kadar ülkenin içinde bulunduğu siyasal durum buna imkân vermemiştir. 1920’li yılların başlarında daha çok iskân, yeniden yerleşim ve çeşitli nedenlerden dolayı kullanılmayan yapıların yeniden faaliyete açılmasına ilişkin kararlar ön plana alınmıştır (Cengizkan, 2004).

Ankara’nın başkent ilan edilmesiyle birlikte kentin düşük standartları ve hizmetlerin yetersizliği gündeme gelmiştir. Mevcut durumdan kaynaklanan memnuniyetsizliğinin olabildiğince çabuk çözülmesi gerekmektedir. Bunun yanında kentin imarının başarısı, yönetimin başarısının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu doğrultuda atılan ilk adım ise Şehremaneti’nin kurulması olmuştur (Tankut, 1993).

Ankara’nın başkent ilan edilmesinden dört gün sonra, 17 Ekim 1923 tarihinde TBMM’de görüşülen bir kanunla belediye anlayışının kente uygun şekilde yeniden organizasyonu gündeme gelmiştir. Ancak, Ankara Şehremaneti ancak 16 Şubat 1924 tarihinde kurulabilmiştir (Cengizkan, 2004). Şehremaneti’nin kurulmasını uygun gören yasa, 1930 tarihinde 1580 sayılı Belediye Kanunu çıkıncaya kadar yürürlükte kalmıştır (Şenyapılı, 1985).

O dönemde yürürlükte bulunan 1298 sayılı Ebniye Kanunu, hızlı imara olanak tanımadığı gerekçesiyle kaldırılmış; yerine 16 Şubat 1924 tarih 417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu kabul edilmiş ve Ankara Şehremaneti kurulmuştur. Bu kanunla İstanbul’daki belediye örneği Ankara taşınmıştır, ancak kanunun Ankara’nın içinde bulunduğu duruma has yönleri bulunmaktadır. Örneğin yetki ve sorumlulukların bir bölümü merkezi yönetimin elindedir. Şehremininin İçişleri Bakanlığı tarafından atanması ve yönetimin bütçesi hükümet tarafından onaylanması uygun görülmüştür. Kadrolar ve bunların

maaşları da aynı merkezi yönetimin sorumluluğu altındadır. İmarla ilgili meydana gelebilecek problemlerde merkezi yönetimin ağırlığını koymak istemesi, bu durumun sebebi olarak gösterilebilir. (Şenyapılı (1985), Yavuz (1952)).

Ankara Şehremanet modeli kendisinden beklenen faaliyetler bakımından İstanbul'dakinden ayrılmaktadır. İstanbul, Cumhuriyet döneminde büyük nüfus kayıplarına uğramıştır ve hâlihazırda bir kentsel çerçeveye sahiptir. Dolayısıyla ileriye dönük ihtiyaçları yeni bir imar planı değil, eskinin onarılması ve yenilenmesidir. Ancak Ankara'da durum farklıdır. Hızla artan bir nüfusa sahip olan Ankara'da eski yerleşim çok ufak bir alandadır ve yaratılmak istenen ulusal kentli sınıfın kültür ve yaşam tarzına tezat oluşturmaktadır. Var olan durum Osmanlı şehir görünümünden başka bir imar düşüncesini hayata geçirmeyi gerekli kılmıştır. Bu nedenledir ki uygulamayı yönetecek bir teşkilat kurma endişesi, başkent için kapsamlı bir planlama gereksiniminin önüne geçmiştir (Tekeli, 1980).

Ankara Şehremaneti statü bakımından da farklılıklar göstermektedir. İstanbul modelinde üye ve seçmenlerin taşınmaz mal sahipleri ve vergi mükelleflerinden oluşması şartı aranırken, Ankara modelinde bu koşul kaldırılmıştır (Ergin, 1936). Böylelikle kentin gelişmesinde eski Ankaralıların söz sahibi olmasının önüne geçilmiş, şehrin gelişmesinin ve yapılacak imar rantının yeni yönetim lehine kullanılmasının önünü açılmıştır (Tekeli & Ortaylı, 1978).

1930 yılına kadar hizmet veren Şehremaneti'nin faaliyetlerine değinilecek olursa bunların en önemlilerinin; bataklıkların kurutulması ve inşa edilecek yeni şehrin ihtiyaç duyduğu araziye sağlayabilmek adına yapılmış olan kamulaştırma olduğu söylenebilir (Tekeli, 1980). Ancak daha da önemlisi tüm bu faaliyetlere yön verecek olan Lörcher Planı'nın hazırlanmasıdır.

Cengizkan'ın araştırmalarına göre Lörcher Planı'nın ortaya çıkışı, Ankara Şehremini Mehmet Ali Bey'in 1923 yılı sonlarında, İstanbul'da bulunan Türk Anonim Şirketi'nden Ankara'nın imarına yönelik bir keşif yapılmasını istemesiyle başlamıştır. Bunun üzerine şirket bir rapor hazırlamış ve bu raporu 30 Mayıs 1924 tarihinde teslim etmiştir. Raporu

kaleme alan isim Berlin’de yaşayan, aynı zamanda İstanbul Şehremaneti için çalışan Carl Lörcher’dir. Raporu Ankara Şehremaneti’ne Türk Anonim Şirketi’nin müdürü olan Heussler sunmuştur. Sunulan bu rapora ek olarak 3 adet plan mevcuttur. Bu planlarda Eski ve Yeni Şehir’i kapsayan çalışmalar yer almaktadır (Cengizkan, 2002).

Cumhuriyetin ilanının akabinde Mecliste kentin imarıyla ilgili yapılan görüşmelerde eski yerleşimin imarı veya yeni bir yerleşim alanının belirlenmesi konusunda tartışmalar başlamıştır. Eski Ankara’nın geliştirilmesini destekleyen görüşe karşı bu bölgedeki sık doku itibarıyla kamulaştırma giderlerinin yüksek olacağı ve bölgenin kurulmak istenen yeni başkent için yeterli gelişme alanına sahip olmadığı görüşleri yer almaktadır (Şenyapılı, 1985).

Konuyla ilgili olarak mecliste yapılan görüşmelerde⁵ arsa değerlerinin yüksek miktarda artmış olması nedeniyle eski kentin imarının çok masraflı olacağı, yetersiz olan sokak genişliklerinin yıkmayı gerektireceği, yıkmanın neden olacağı maliyetin yeni bir kent kurmaya neredeyse eşdeğer olduğu belirtilmektedir. Sıralanan bu nedenler eski kentin imarının güç ve maliyetli olacağı noktasında fikir birliğine varılmasını sağlamış ve en doğru çözümün eski kentin yanında yeni bir şehir kurmak olduğuna, eski kentin de zaman içerisinde ıslah ve imarının sağlanması gerektiğine karar verilmiştir. Sonuç olarak Yeni Şehir yönünde, Eski Şehir’in güneyinde uzanan ve Çankaya’yı kapsayan alanda, büyüme uygun görülmüştür.

Meclis konuşmalarında değinildiği üzere “Eski Şehir” in genişletilmesi maliyet artışı ve mülkiyet sıkıntıları, zaten yetersiz olan mevcut yapı stokunun yenilenmesi ve alt yapının iyileştirilmesi gerekliliği gibi nedenlerden dolayı hızlı imara imkân vermemektedir. Dolayısıyla yeni bir şehir kurmak hem kurulacak bölgenin daha sağlıklı ve kolay kurgulanmasını sağlayacak hem de “Eski Şehir” in dokusunda olumsuz bir değişiklik olmasını engelleyecektir (Cengizkan, 2004).

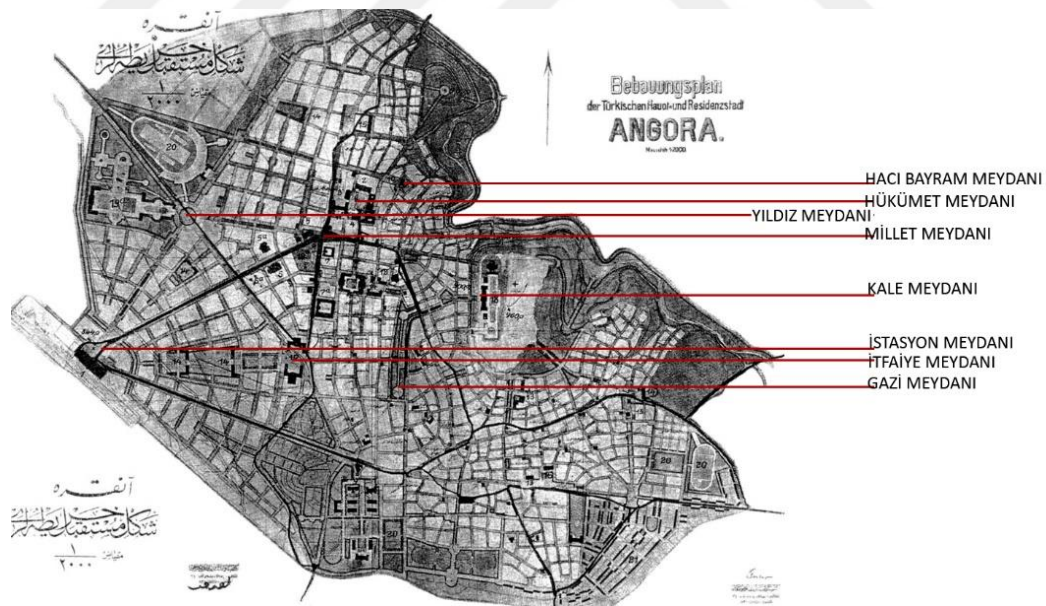
Yeni Şehir yönünde büyümenin anlamsal açıdan da gerekli olduğunu, benimsenen yeni ideolojinin simgesi olacak yeni başkentin, var olan tarihsel gelişmeyi bünyesinde

⁵ (Yavuz & Keleş, 1974)

barındıran Eski Şehir' den bağımsız bir şekilde kurulmasının zorunlu olduğunu belirten görüşler de bulunmaktadır. Tankut (1993), Ankara'nın yeni ve akılcı yönetim anlayışının gerekliliklerini yerine getirebilen ve modern yaşam tarzını yansıtan bir başkent olması gerektiğine işaret etmektedir.

Stephenson (1970) ise kurulacak olan yeni başkent, fikren var olan yeni ulus kavramının gerçekleştirilebilmesindeki en güçlü araç olduğunu; görünümü ve faaliyetleri ile ulus millet anlayışının benimsenmesinde büyük rol oynayacağını belirtmektedir. Bu nedenle başkent, kendine özgü bir karakter ve görünüme sahip olması gerektiğini ve eski kente dayanılarak kurgulanamayacağını söylemektedir.

Yukarıda sıralanan nedenlerin de etkisiyle Lörcher'in Eski ve Yeni Şehir için hazırlamış olduğu iki ayrı plandan Yeni Şehir için olanı, Şehremaneti bünyesinde kurulan bir komisyon tarafından onaylanmış ve uygulamaya konmuştur. Ancak Eski Şehir için hazırlana plan aynı kurul tarafından reddedilmiştir (Tankut, 1993).

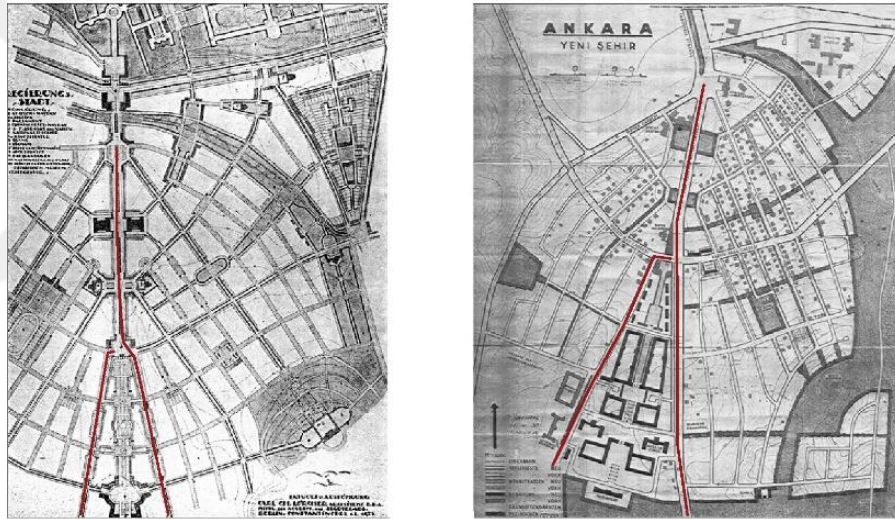
Resim 2. Lörcher'in Eski Şehir için hazırladığı plan⁶

Lörcher'in Eski Şehir için hazırlamış olduğu planda Taşhan Meydanı'nın iyileştirilmesi amacıyla elipsoit bir düzen oluşturulmuş, Atatürk Heykeli şehrin gelişme aksı üzerinde,

⁶ (Cengizkan, 2010, s. 760)

Yeni Şehir yönünde konumlandırılmıştır. Bunun dışında Eski Şehir için tasarlanmış olduğu Hükümet, İtfaiye, Tiyatro, Kale, Yıldız ve Gazi meydanları bölgede yapı dönüşümünün zor ve maliyetli olacağı gerekçesiyle uygulanmamıştır (Cengizkan, 2002).

Lörcher Planı vasıtasıyla Ankara’da, modern bir şehrin ihtiyaç duyduğu ilk düzenlemeler için gerekli adımlar atılmıştır. 1924-1925 yıllarına ait Lörcher Planı Yeni Şehir olarak adlandırılan bölgenin imara açılmasını sağlamakla kalmamış, sonraki yıllarda yapılacak olan plan denemelerini de etkilemiştir. Aynı zamanda 1925 yılında Yeni Şehir’de başlatılan kamulaştırma faaliyetlerine de yön vermiştir. Eski ve Yeni Şehir’de yer alan önemli kamu yapılarının şehir planındaki kurgusuna ve fiziksel biçimlenişine doğrudan etki etmiştir (Cengizkan, 2004).

Resim 3. Lörcher Planı⁷ ve Jansen Planı⁸'nda bakanlıklar bölgesi

Bu etki, Jansen planıyla karşılaştırıldığında daha net anlaşılmaktadır. Lörcher’in Yeni Şehir için tasarladığı planda bulvar aksında konumlanan, bakanlık yapılarının oluşturduğu Yönetim Mahallesi güçlü bir etkiye sahiptir. 1930 tarihli Jansen planına bakıldığında, Lörcher planında Cengizkan (2004)’ın “kama” olarak tariflediği bu bölgenin korunduğu görülmektedir (Resim 3.). Bölgede yer alması planlanan bakanlık yapılarının inşasının, Jansen Planı’nın hazırlanmasına kadar geçen sürede başlamamış olmasına rağmen, plandaki etkinin sürdürülmüş olması önemli bir özelliktir.

⁷ (Cengizkan, 2010, s. 737)

⁸ (Cengizkan, 2010, s. 746)

Yeni şehir adı verilen bölge o dönemde özel mülkiyet altında bulunmaktadır. Bu nedenle alanın kamulaştırılabilmesi için 1925 yılının Mart ayında 583 sayılı “Ankara’da İnşası Mukarrer Yeni Mahalle İçin Merkezi Yerler ile Bataklık ve Mergazi Arazinin Şehremanetince İstimlaki Hakkında” yasa çıkartılmıştır. Bu yasa ile arazilerin %25’i sahiplerine bırakılmak suretiyle, kalan kısmı vergi değeri üzerinden kamulaştırılmak öngörülmüştür. Yasa sonrası kısa bir süre içinde dört milyon metrekare arazi kamulaştırılmıştır (Şenyapılı, 1985). Kamulaştırma yasası ile ekonomik fayda sağlamak ve imar için gerekli alanı daha ucuza elde etmek amaçlanmıştır. Böylece arazi ucuza mal edilip, daha pahalıya satılarak Ankara Şehremaneti’ne gelir sağlanmıştır. Bu karara dayanılarak bataklıklar ve merkezdeki araziler kamulaştırılmıştır (Tankut, 1993).

2. 3. 1. Bakanlıkların İnşası

Cumhuriyet döneminde hız kazanan inşa faaliyetlerinde önceliğin kamu yapılarına verildiğine mimarlık yazınında çokça değinilmektedir (Aslanoğlu, 2000; Tankut, 1993; Şenyapılı, 1985). Cumhuriyetin ilanının ardından, ülke genelinde demiryolu inşaatının yanı sıra kamu yapılarının inşası devam etmiştir ve bu yapıların çoğunluğunu Ankara’da inşa edilen yapılar oluşturmaktadır. Diğer şehirlerde ise idari işlerin sürdürülebileceği hükümet konaklarının yanı sıra okul, hastane, tren istasyonu ve postane gibi yapıların inşası öncelikli olarak devam etmiştir (Aslanoğlu, 2010).

Cumhuriyet döneminin etkin gazetecilerinden Falih Rıfkı Atay, 1923 yılından sonraki on senede Ankara’da 40 civarında hükümet yapısı inşa edildiğini ve bunların genellikle bakanlık yapıları ya da yönetimin gereksinimine yönelik diğer yapılardan oluştuğunu belirtmektedir (Atay, 1998). Şenyapılı (1985), Cumhuriyet’in ilanından 1927 yılına kadar uzanan süreçte devam eden imar faaliyetlerinin yeni iktidarın faaliyetlerini yürütebileceği ve iktidarı mekânsal bağlamda temsil edecek yapılar üzerinde yoğunlaştığını aktarmaktadır.

Cumhuriyet döneminde Ankara’nın başkent olarak planlanması, devletin kontrolünde yönetilen bir süreç olmuştur. Dolayısıyla yeni siyasi rejimin “asrileştirme” ve “medenileştirme” isteğinin birer aracı olarak kabul edilen kamu yapılarının inşasına bu

süreçte öncelik verilmiştir. Gösterilen bu tutum, kamu yapılarının kentin mekânsal kurgusundaki rolünün önemine işaret etmektedir (Önge Türkoğlu, 2008).

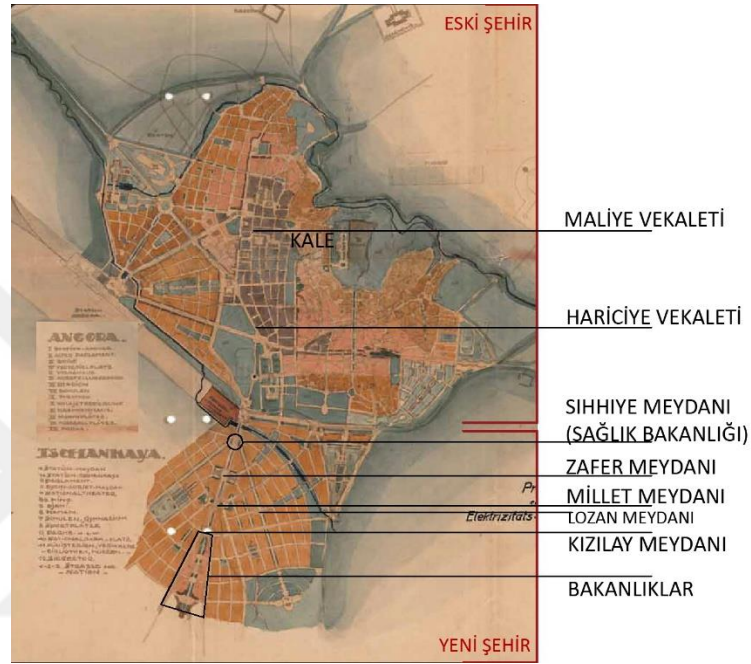
Kentsel bağlamda değerlendirildiğinde, çalışmanın öznesi olan Sağlık Bakanlığı yapısının da içinde bulunduğu Cumhuriyet'in ilk yıllarında inşa edilen bakanlık yapıları, siyasi erkin temsiliyeti açısından önem arz etmektedir. Yeni siyasi anlayışa paralel olarak yaratılmaya çalışılan mimari dilin görünürlüğünü, ölçekleri ve kritik konumları nedeniyle, birincil derecede sağlayan bu yapılar; mimarları, tasarımlarında hakim olan mimari üslupları ve kentsel mekân içinde konumlanışları bakımından farklılıklar göstermektedir. Aynı siyasi erke ait yönetim yapılarının kent içindeki farklı noktalarda konumlandırılması Lörcher Planı'na hakim olan bölgeleme ve meydanlara ayırma mantığı ile ilişkilidir. Bu nedenle Lörcher Planını incelemek ve kamu yapıları ile kurduğu ilişkiyi tariflemek çalışmanın örnek incelemesini anlamlandırmak adına faydalı olacaktır.

2. 3. 2. Lörcher Planı ve Kamu Yapıları İlişkisi

Heussler'in Ankara Şehremaneti'ne sunduğu, Lörcher Planı'nı da içeren rapor on dört başlıktan oluşmaktadır. Yol şebekesi, serbest meydanlar, hastaneler, sebze bahçeleri, estetik gibi adlandırılmış bu bölümler şehir planındaki modern tasarım yaklaşımının göstergesi olarak kabul edilebilir. Cengizkan'a göre, hazırladığı rapor ve buna dahil olan plan çalışmalarına bakıldığında Lörcher; yeni kurulan bir başkent anımsal kurgusuna da önem vermiş, hazırladığı planlar ile çağdaş şehir plan deneyimlerini aktarmanın yanı sıra hiyerarşik bir düzende bölgelere ayırdığı şehrin anımsal değerinin olmasını arzulamış, ulus devlet anlayışının yeni merkezini bu doğrultuda tasarlamaya çalışmıştır (Cengizkan, 2002).

Plana göre kent, çağdaş şehir yaşamının gerektirdiği çerçevede yönetim, sanayi, mezarlıklar, tarım alanları, eğlence ve kültür alanları, konut bölgeleri gibi kısımlara ayrılmıştır. Konut bölgeleri 'bahçe şehir' anlayışıyla tasarlanmış; okul, açık alanlar, çarşı gibi ihtiyaç alanları ile birlikte düşünülmüştür. Halk sağlığı göz önünde bulundurularak yeşil alanlara ve meydanlara büyük önem verilmiştir. Tasarlanan yollar bölgeleri bağlamanın yanı sıra bölgeler arasındaki anımsal bir takım ilişkileri sembolize

etmektedir. Örneğin Kale, geçmişin temsil edildiği bir noktadır; bu nedenle her bölgeyle bağlantısı olan ışınsal düzenin merkezi elemanı olarak kurgulanmıştır. Kale ile başlayan eksen Sıhhiye ve Kızılay bölgelerinde devam etmekte, ilerde Bakanlıklar bölgesine dek uzanmaktadır. Bu aks Türkiye Büyük Millet Meclisi yapısının inşasına dek önemini korumuştur (Cengizkan, 2002).

Resim 4. Lörcher Planı⁹

Atatürk Bulvarı ekseninde gelişen Yeni Şehir, Lörcher Planı'na göre bakanlık yapılarından oluşan üçgen ile sonlanmaktadır. Yeni Şehir yönünde inşası planlanan Sağlık Bakanlığı Sıhhiye Meydanı ile, Vekaletler bölgesinde yer alacak yapılar ise sonradan Kızılay olarak adlandırılan Cumhuriyet Meydanı ile ilişkilendirilmiştir. İdari yapılar bulvar üzerinde kurgulanan meydanlar ile ilişki içerisinde konumlandırılarak, yer aldıkları eksen boyunca, ideolojinin kentsel mekândaki görünürlüğünü artırmakta ve vurgulamaktadır (Resim 4.). Cengizkan bu eksenin önemini şu şekilde ifade etmektedir:

“Eski Şehir” planında dağınık olarak var olan ancak konumları ve bağlantıları önemsenen İstasyon-Meclis Hükümet Merkezi-Kale ilişkisi, “Yeni Şehir” planı ile Anadolu’da Hititler’den beri “ilk kez” yönetim merkezi yapılarının somut olarak bir araya toplandığı bir “Yönetim Mahallesi” (Regierungsviertel) geliştirilmesiyle sonuçlanacaktır. Önceleri Yeni Şehir’in (Yeni Mahalle) tümü için kullanılan bu

⁹ (Cengizkan, 2004, s. 41)

adlandırma, sonradan “Vekâletler Mahallesi” olarak adlandırılan ve Güvenpark’tan başlayıp, bakanlıkları içeren ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ile “taçlanan” “kama” ile somutlaşacaktır. “Kama”nın ince ucunun Kale’de sonlandığı; “kama”nın kendi içinde bireyden kolektif ulusa doğru giden hiyerarşik bir düzenin anlamını aradığı; ve somutlaştırdığı, söylenmelidir.”¹⁰

Lörcher bu eksen ile şehrin modern ulaşım ile ilişkisini, modern yönetim anlayışının mekâna yansımalarının neticesinde oluşturulacak yeni bölgeyi ve eski kültüre ev sahipliği yapan tarihi bölgeyi birbirine bağlayarak bir “kentsel metafor” oluşturmuştur. Kale-İstasyon Meydanı-Parlamento ekseninde kurgulanan bu metafor, anlamsal etkisini 1950’li yıllara kadar sürdürmüştür. Lörcher kale ile vurgulanan tarih ve kültürü Yeni Şehir’de kurguladığı meydanlar vasıtasıyla Cumhuriyetçi yönetimin merkezine taşımış ve bu ekseni “Millet Caddesi” olarak adlandırmıştır. Kenti meydanlara ayırarak kurgulayan Lörcher, Yeni Şehir’i Cumhuriyet (Kızılay), Sıhhiye, Zafer, Millet, Lozan, Tandoğan ve Cebeci olmak üzere yedi meydan olacak şekilde bölgelemiştir (Cengizkan, 2004).

Meydanların kurgusuna bakıldığında Sıhhiye Meydanı’nın eski ile yeni yerleşimi birbirine bağladığı görülmektedir. Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan Sıhhiye Meydanı Yeni Şehir yönünde bizi karşılayan ilk meydandır. Önemli ulaşım akslarının kesişiminde yer alan meydan bir geçiş noktası olma özelliği taşır. Eski ve Yeni Şehir arasındaki geçişi sağlayan Sıhhiye Meydanı, adını başlangıçta “Hudud ve Sevahil-i Sıhhiye Umum Müdirriyyeti” binası olarak inşa edilen ancak sonradan “Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti” olarak kullanılan yapıdan almıştır.¹¹ Sağlık Bakanlığı yapısının yer aldığı bu meydanın Lörcher Planı’nın kurgusundaki anlamsal değeri, çalışma açısından önem arz etmektedir.

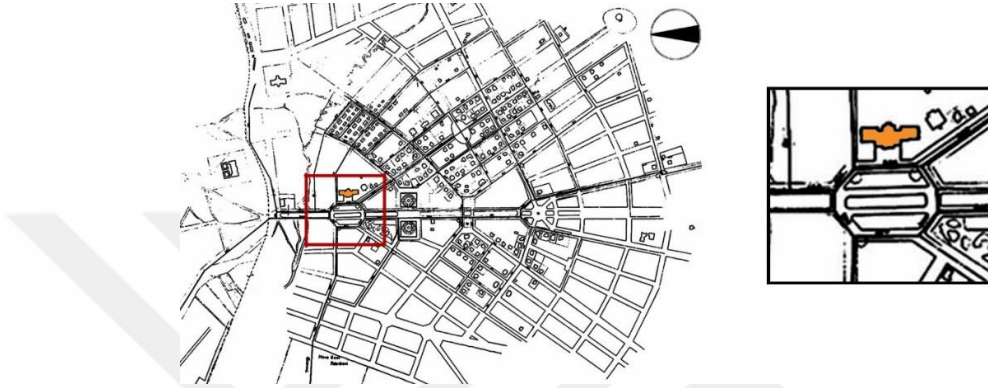
Sıhhiye meydanı altıgen bir yapıda tasarlanmıştır fakat meydanın içinden geçen Atatürk Bulvarı’nın sonraki yıllarda genişletilmesi, meydanın sekizgen forma dönüşmesine neden olmuştur. Cengizkan (2004), günümüzde “Sağlık Bakanlığı, Astsubay Orduevi, Orduevi ve batı yönünde eski Ankara Sineması’nın” bulunduğu yapı bloklarının halen sekizgen

¹⁰ (Cengizkan, 2004, s. 43)

¹¹ (Cengizkan, 2002)

yapıyı tanımlamakta olduğunu belirtmekte ve meydanın geometrik kurgusunu aşağıdaki sözlerle vurgulamaktadır:

“Meydanın altıgen geometrisi, Eski Şehir’ in organik ve kendiliğinden dokusuna karşılık, düzenli bir dokunun kurulacağı Yeni Şehir bölgesinde, farklı yolların gelişini kucaklamak, sonra onları kendi gereksindiği düzene göre (ve ııınsal olarak) yeniden yönlendirecek bir pota olarak düşünülmesinden kaynaklanmaktadır ve çok başarılıdır.”¹²

Resim 5. Lörcher Planı'nda altıgen yapıdaki Sıhhiye Meydanı ve Sağlık Bakanlığı¹³

Yeni iktidarın yaratmak istediği başkentte, kent mekânı ve yapıların, ideolojinin toplumsal ve kültürel boyutuyla anlamsal bir ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır. Meydanların bu ilişki doğrultusunda adlandırıldığı görülmektedir. Örneğin Zafer Meydanı'ndaki simetrik form ile zaferi simgeleyen bir geçit imgesi yaratılmaya çalışılmıştır. Bu imge meydanın ortasına yerleştirilen yüzü Yeni Şehir'e dönük Atatürk figüründen oluşan Zafer Anıtı ile pekiştirilmiştir (Cengizkan, 2004).

Sıhhiye Meydanı ile vurgulanmak istenen anlam ise “sağlık” tır. Cumhuriyet ideolojisinin modernleşme düşüncesi yeni bir devlet kurmanın yanı sıra toplumsal yapılanmayı da kapsamaktadır. Bu düşünce sisteminde “sağlık” a verilen önemi Kılınç (2002) şöyle ifade etmektedir:

“Cumhuriyet devrimi, geçmişin “sağlıksız” bağlarından kurtulmuş, yüzü geleceğe dönük, “sağlıklı” ve eşit, “imtiyazsız ve kaynaşmış” bireylerden oluşan yeni bir toplum kurmayı istemiştir. Yeni Türkiye'nin “sağlıklı” bireylerinin üretecekleri kolektif modern yaşam da, “sağlıklı” bir mekânsal organizasyonla, yani “model” bir kentle hayat bulabilir ancak. Dolayısıyla Ankara da, “Cumhuriyet'in gelecekte

¹² (Cengizkan, 2004, s. 77)

¹³ (Cengizkan, 2010, s. 738)

yapacaklarının bir icra-özetini” somutlaştıracak, kurulan devletin ideolojisini kamu binaları, kurumları ve kentsel alanların “sağlıklı işleyen ilişkisiyle sergileyecek bir başkent olarak planlanmıştır. Sağlık metaforu da tam bu ekseninde, başlı başına bir “aydınlanma” projesi olarak, Türk devriminin temellerine referans veren, ilginç bir kavramsal çakışma sunar.”¹⁴

Cumhuriyet’in ilanının hemen ardından kentteki salgın hastalıklarla mücadele ve sağlık ile ilgili politikalarda örnek alınan modern yöntemler, Sıhhiye bölgesinde inşa edilen kamu yapılarının mimarisinde somutlaşmıştır. Bu bağlamda önemli sağlık kurumlarının planlı bir şekilde yerleştirildiği bölge olan Sıhhiye, modern yönetimin “sağlıklı birey, sağlıklı toplum ve sağlıklı kent” meydana getirme arzusunun sembolize edilmesinde mühim bir rol oynamaktadır (Kılınç, 2002).

Sıhhiye Meydanı’nda yer alan yapılar, parklar ve kamusal alanların birbirleriyle ve çevreleriyle kurdukları ilişkiler incelendiğinde kentsel biçimlenişin altında yatan anlam gün yüzüne çıkmaktadır. Kentin yeni kurgusu modern yaşama geçişi sembolize etmekte, Cumhuriyetçi anlayışın gerektirdiği yeni yaşam biçimine dair izlerin yer aldığı bir basamak oluşturmaktadır. Sıhhiye meydanı bu anlamda; halkın katılımını öngören çağdaş kamusal mekânlar yaratma isteği ve siyasi güç öncülüğünde gerçekleştirilen toplumsal dönüşüm projesinin, benimsenen yeni yaşam biçiminin, ön ayağını ve kentsel mekândaki karşılığını oluşturmaktadır (Kılınç, 2002).

Sıhhiye Bölgesi, Ulus’ta başlayan toplumsal dönüşümün, Kızılay-Bakanlıklar-Meclis aksında, biçimsel ve fikri gelişiminin bir ayağını oluşturmakta; Ankara’daki siyasal yapının temsiliyeti açısından önemli iki nokta olan Ulus ve Kızılay’ı birbirine bağlamaktadır. Bu nedenle bugünkü adıyla Sağlık Bakanlığı’nın da yer aldığı bölge olan Sıhhiye Meydanı’nın kent planı kurgusundaki anlamsal değerinin kavranması, araştırmanın konusunu oluşturan Sağlık Bakanlığı yapısının mimari değerinin doğru tespit edilebilmesi adına büyük önem taşımaktadır.

¹⁴ (Kılınç, 2002, s. 124)

BÖLÜM 3

SAĞLIK BAKANLIĞI

Sıhhiye meydanına adını veren Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti, bugünkü Sağlık Bakanlığı, Cumhuriyet yönetiminin Yenişehir doğrultusunda inşa ettiği ilk bakanlık yapısıdır. Yapı, kendinden önce ve sonra inşa edilen diğer hükümet yapılarından konumlanış itibariyle ayrılmaktadır. Sıhhiye Meydanı'na tek başına hakim olan Sağlık Bakanlığı yapısı, meydanın önemli kamusal mekânlarından Abdi İpekçi Parkı'nın yanında konumlandırılmıştır. Yapının doğusunda Hıfzısıhha Enstitüsü'nün çeşitli bölümleri ve bu yapılara ait lojmanlar yer almaktadır. Sonraki yıllarda Numune Hastanesi gibi sağlık ile ilgili kamu yapılarının bu bölge içerisinde planlanması devam etmiştir. Bu durum Sıhhiye Meydanı'nın anlamsal öneminin kavranması için sıralanan nedenleri açıklamaktadır. Dolayısıyla Sağlık Bakanlığı yapısı, Cumhuriyet'in modern sağlık politikalarını mimarlık vasıtasıyla somutlaştırmaktadır. Yapı, iktidarın modern sağlık projesinin toplumsal, düşünsel ve mekânsal ifadesinin mimari yoluyla kente yansımalarıdır. Kuşkusuz, yapının önemi bununla sınırlı değildir. Şenyapılı (1985), demiryolunun güneyinde inşa edilen ilk bakanlık binası olan bu yapının bölgedeki konut adası ile birlikte planlanmasının, bölgenin önemini vurguladığını ve bu doğrultuda devam edecek gelişmeyi tanımladığını belirtmektedir.

Resim 6. Zafer Meydanı'nın ardında Sağlık Bakanlığı ve lojman yapıları, 1930¹⁵

¹⁵ (Cangır, 2007, s. 586)

Sağlık Bakanlığı, Cumhuriyet Dönemi'nde yabancı bir mimar tarafından tasarlanan ilk bakanlık yapısıdır. Avusturyalı mimar Theodor Jost tarafından tasarlanan yapı, mimarlık yazınında dönemin ilk modern yapısı olarak adlandırılmaktadır (Aslanoğlu, 2000; Batur, 1998; Yavuz, 1973). Dönemin basın organlarından Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin 4 Temmuz 1927 tarihinde yayınlanan sayısında yapı ile ilgili olarak şu satırlara yer verilmektedir:

“...Vekâlet binası ciddi Ankara'mızın en asri bir binası olmuştur. Avrupa'nın en son yapılan, en modern binalarına benzemektedir. Aynı zamanda binanın Yenişehir'de yapılmış olmasının ayrıca bir kıymeti vardır. Ankara'mızın imarı davasında Yenişehir ve Yenişehir'in amüd-i fukarisini teşkil eden Gazi Caddesi üzerinde muazzam ve monumental binalar yapmayı prensip olarak kabul etmiştik. Sıhhiye Vekâleti bunu ilk evvel tahakkuk ettirmek suretiyle Yenişehir'in inkişâfi davasına hizmet etmiş oldu.”¹⁶

İlk modern yapı olarak tarif edilen bu bakanlık binasının mekânsal analizlerinden önce, Erken Cumhuriyet Dönemi'ne hakim olan mimari biçimleniş özelliklerine, mimari üsluplara, değinmenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Nitekim Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarında egemen olan ve Birinci Ulusal Mimari olarak adlandırılan neo-klasik üslup ve süreç içerisinde bu mimari dilin moderne evriminin incelenmesi, Sağlık Bakanlığı yapısının mekânsal özelliklerinin doğru tespiti açısından önem arz etmektedir.

Birinci Ulusal Mimarlık

II. Meşrutiyet dönemi sonrasında toplumsal, siyasi, kültürel ve ekonomik alanda yaşanan değişimler mimarlık alanına da yansımıştır. Ziya Gökalp'in Türkçülük fikirlerinin giderek güç kazanması mimari biçimlenişe de etki etmiş, Neo-Klasik üslup olarak da adlandırılan Birinci Ulusal Mimarlık akımının doğmasına neden olmuştur. Osmanlı Neo-Klasik üslubu olarak da adlandırılan bu akım, Cumhuriyetin ilk yıllarında da etkisini sürdürmüştür (Sözen & Tapan, 1973).

Bu dönemde yapının dış görüntüsü mekânsal biçimlenişinden daha önemli bir konumdadır. Yapıların çoğunlukla cephe tasarımlarına önem verilmiş, tasarımlarda eski

¹⁶ (Yavuz Y. , 1973, s. 29)

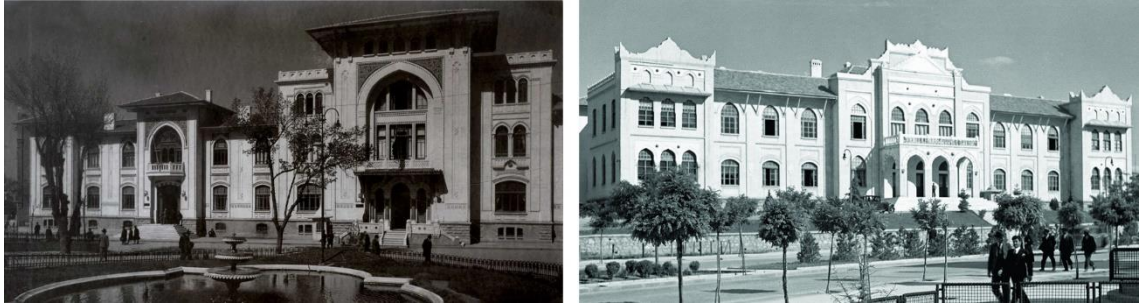
mimari elemanlardan faydalanılmıştır. Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde sıklıkla kullanılan kemerler, cephelerde farklı biçimlerde uygulanmıştır. Cepheci yaklaşım, yapı kütesinin iç mekân tasarımı ya da işlevi ile ilişki kurmaktan uzaktır. Cepheye karakterini veren en önemli yapı elemanları girişleri tarifler şekilde oluşturulmuştur. Başka bir deyişle, dönem yapılarında girişler büyük öneme sahiptir. Cephelere verilen önem dönem yapılarında farklı uygulamalar ile vurgulu hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu uygulamalarda genellikle simetri ekseninde konumlandırılmış taç kapı ya da portik biçimindeki giriş bölümleri, mermer sütunlar, çiniler ve bezemelerle donatılmıştır. Sütun başlıklarında ise Osmanlı Dönemi'ne özgü baklava veya mukarnaslar kullanılmıştır. Kullanılan süslemeler kimi yapılarda ön cephenin tümüne yayılırken, yan ve arka cepheler daha sade biçimlendirilmiştir. Yapılarda anıtsal bir görünüm elde etmek için, binanın giriş ya da köşelerinde yalancı kubbelerin oluşturulduğu örnekler bulunmaktadır. Bazı yapılarda hareketi sağlamak amacıyla girişin bulunduğu aks ve köşeler dışarı taşırılmış, bu kütleler için ayrı çatı örtüleri tasarlanmıştır. Köşe arsalarında yer alan yapılarda ise yuvarlatılmış ve kubbe ile bitirilmiş köşelere rastlanmaktadır. Üsluba dair bu özellikleri kamu yapılarının yanı sıra Cumhuriyetin ilk yıllarında inşa edilen konutlarda da gözlemlemek mümkündür (Aslanoğlu, 2010; Sözen, 1984).

Cumhuriyet döneminde devletin sahip olduğu mali imkânlar göz önünde bulundurulduğunda, bu dönemde inşa edilen yapıların çoğu büyük ölçeklidir ve betonarme gibi yeni malzeme ve donatılar kullanılmıştır. Ancak Birinci Ulusal Mimarlık akımının egemen olduğu dönemde inşa edilen yapılarda strüktürü dış cepheden okumak imkânsızdır. Bu mimari üslubun etkisinde tasarlanmış yapıların genelinde güncel yapım teknikleri ve malzemeler kullanılmasına rağmen, döneme has biçimleniş öğelerinin kullanılabilmesi adına bu durum geri planda bırakılmıştır. Yapı sistemi, kemerler ve cepheyi kaplayan diğer unsurların ardına gizlenmiştir. Yapılar genel olarak simetrik plan şemasına sahiptir. Kullanılan plan tipleri, kütle ve mekâna dair oranlar ve biçimleniş kuralları Avrupa'daki neo-klasik akım ile paralellik göstermektedir (Batur, 1998; Sözen & Tapan, 1973).

Cumhuriyetin ilk yıllarında mimarlar çoğunlukla ulusal üslupta çalışmışlardır. Ülkede sınırlı sayıda olan mimarların aldıkları eğitim, yönetimin o yıllarda bu akımı desteklemesi

ve toplumun dışarı kapalı yapısı, akımın mimari biçimlenişe hakim olmasının sebepleri arasında gösterilebilir. Aynı dönemde, Avrupa'daki farklı ülkelerde sanat ve mimarlık alanında ilerlemeler kaydedilmiş, mimaride işlevselliğin ön plana çıkmasıyla mimari, süslemeden ve cepheci anlayıştan arındırılmıştır. Buna karşılık ülkemizdeki mimarlar eskinin yeniden yaşatılmasına uğraşmışlar ve mimarlık alanında dünyada yaşanan gelişmelere kayıtsız kalmışlardır (Sözen, 1984).

Cumhuriyet yönetiminin inşa ettiği ilk bakanlık yapılarında da Birinci Ulusal Mimarlık akımının özellikleri görülmektedir. Bunlar; 1925 yılında Eski Şehir bölgesinde inşa edilen, aynı zamanda Cumhuriyet döneminin ilk bakanlık yapısı olan Maliye Vekâleti ve inşaatı Sağlık Bakanlığı ile aynı yıl tamamlanan Hariciye Vekâleti'dir. Mimar Halim Bey tarafından, bodrum üzerine iki kat olarak tasarlanan Maliye Vekâleti'nin ana girişi simetri ekseninde yer almaktadır. Mekânlar, yapı boyunca uzanan iki paralel koridor etrafında konumlandırılmıştır. Sivri kemerli pencereler, kemer alınlıkları, süslemede kullanılan Osmanlı motifleri ve çiniler, ahşap destekler tarafından taşınan çatı örtüsü yapıya dair özellikler arasındadır.

Resim 7. Birinci Ulusal Mimari üslupta inşa edilen Maliye¹⁷ ve Hariciye¹⁸ Vekâletleri

Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından tasarlanan, inşaatı 1927 yılında tamamlanan Hariciye Vekâleti binası da benzer özellikler göstermektedir. Eski Şehir bölgesinde inşa edilmiş bir diğer bakanlık yapısı olan Hariciye Vekâleti, bodrum üzerine iki kat olarak inşa edilmiştir ve dikdörtgen plan şemasına sahiptir. Yapı; simetri aksında yer alan kolonatl ana giriş, kemerli pencereler, vitray süslemeler, ahşap desteklere taşıtılan

¹⁷ Maliye Vekâleti. (t.y.). Erişim: 14.05.2016, <https://www.asbu.edu.tr/tr-TR/tarihce>

¹⁸ Hariciye Vekâleti. (t.y.). Erişim: 14.05.2016, <https://www.flickr.com/photos/dgpi/16665080940/in/photostream/>

saçaklar gibi yine Birinci Ulusal Mimari'ye has özellikler taşımaktadır. Yapının ön cephesinde yer alan açıklıkları geçmede sivri kemerler kullanılmıştır. Yan ve arka cepheler, ön cepheye kıyasla daha sade biçimlendirilmiştir.

Özelliklerinden de anlaşılacağı üzere Birinci Mimari üslubun biçimlenişe etkisi cephe tasarımından öteye geçememiştir. Bu durum okuldan hükümet yapısına tüm binaların birbirine benzediği, biçimlenişin işlevden bağımsız olduğu, modern yapı teknikleri ve malzemelerin gerektiği şekilde kullanılmayışı gibi gerekçelerle, eleştirilere maruz kalmıştır. Ünsal (1973), konuyla ilgili olarak, döneme özgü bir plan türünün belirlenememiş olduğunu belirtmektedir.

Arseven ise üslupla ilgili görüşlerini, *“Betonaarme inşaat düz yüzeyler kullanılmasını emrettiği halde, mimarlar hiçbir teknik zorunluluğa dayanmayan kemerlerle, kubbelerle bina yapmaktaydılar. Bu eserler modern milli bir üslubun ifadesi olmaktan uzaktı. Aksine bu unsurlar bir yapı zorunluluğu yüzünden değil de, sırf eski abideleri taklit endişesi yüzünden kullanılmakla rasyonel olmayan, karışık bir mimari meydana getirmiş oldu.”*¹⁹ sözleriyle ifade etmektedir.

Yakup Kadri, işlevden bağımsız bu süslemeci tutumu, Ankara romanında *“ ...Şehir içindeki apartmanların, resmi binaların Hint racalarının saraylarından farkı yoktu. Bazılarında ogival pencereleri, yeşil renkli, yıldız murabbalı saçaklarıyla Osmanlı devrinin medrese ve imarethane mimarisinin soysuzlaşmış bir devamı idi.”*²⁰ cümleleriyle eleştirmektedir.

Ankara, Kurtuluş Savaşı sonrasında sıfırdan inşa edilmeye çalışılan yeni bir başkenttir. Dönemin ekonomik koşullarına bakıldığında imkânların kısıtlı olduğu, henüz yerli üretimin olmadığı, yapı sektöründe demir çimento gibi temel malzemelerin dahi ithal edildiği görülmektedir. Böyle bir vaziyette, mimaride, işlev ayırt etmeksizin süslemeyi ön planda tutan biçimci bir yaklaşımın benimsenmesinin akılcı olduğunu söylemek güçtür. Mimarideki bu tutum, kısıtlı ekonomik imkânlara sahip olan ve hızlı imara ihtiyaç

¹⁹ (Ural, 1974, s. 23)

²⁰ (Karaosmanoğlu, 1972, s. 99)

duyan kentte yapım süresinin uzamasına ve maliyet artışlarına olmuştur. Bu nedenlerin yanı sıra modern ve akılcı bir siyasi anlayışı benimseyen ve bu doğrultuda yeni bir başkent yaratmak isteyen Cumhuriyet rejiminin, mimaride geçmişe özgü biçimleniş geleneğini sürdürmesi fikir ve mekân arasında bir tezat oluşturmuştur. Ancak zamanla vaziyetin ve ülke dışında yaşanan gelişmelerin farkına varılmış ve bu üslup giderek gözden düşmüştür.

Uluslararası Üslup

Cumhuriyetin ilk yıllarından 1927'ye kadar uzanan süreçte etkili olan Birinci Ulusal Mimarlık akımının gözden düşmesinde; yapı talebinin fazla olduğu bu dönem göz önünde bulundurulduğunda, üsluba ait biçim ve yöntemlerin yapım süresini uzatmasının ve maliyetli olmasının da etkisi büyüktür. 1920'li yılların sonlarında Batı ile olan kültürel ilişkilerin hız kazanması mimari alana da yansımış; aynı yıl kabul edilen Teşvik-i Sanayi Yasası ile yabancılara ülkemizde çalışma olanağı verilmesi ve yabancı mimarların davet edilmesi, Avrupa'yı etkisine alan modern akımın ülkeye girmesini sağlamıştır (Aslanoğlu, 2010; Nalbantoğlu, 1984).

Yurt dışından gelen mimarların mimaride söz sahibi olması ile birlikte ülkemizde, dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak Uluslararası üslubun etkileri görülmüş ve işlevin ön planda tutulduğu, süslemeden uzak, kübik yapılar inşa edilmeye başlanmıştır. Önceleri yalnızca yabancı mimarlar tarafından uygulanan modern dil zamanla yerli mimarlar tarafından da benimsenmiştir. Böylece Batıda yaygınlaşan modern biçimleniş, ülkemizde çeşitli gerekçelerle terkedilen ve Cumhuriyet devrimleri ile çelişen Birinci Ulusal Mimari üslubun yerine geçmiştir (Aslanoğlu, 2000). Modern mimari, Cumhuriyet iktidarının hedeflediği çağdaşlaşma gayesini mekânsal anlamda temsil edecek bir araç olarak görülmüştür (Batur, 1998).

Modern üslubun güç kazandığı dönemde, işlevi ön planda tutan akılcı yaklaşım belirleyici olmuştur. Bu dönemde inşa edilen yapılarda; süslemeden uzak yalın cephe düzenler, kemersiz geçilmiş açıklıklar ve işlevin şekillendirdiği kütleler görülmektedir. Gelenekçi tutum geride bırakılarak, uluslararası üslup ile tasarlanan yapılar sadeleştirilmiş, biçim ve

işlev arasında ilişki kurulmuş, yapılar eskiye kıyasla çevresiyle daha ilişkili olacak şekilde tasarlanmıştır. Modern yapı teknolojilerinden yararlanılmasıyla birlikte betonarme yapım sistemi tek katlı yapılarda dahi kullanılmaya başlanmıştır. Ancak modern üslubun ilk örneklerini verdiği yıllarda, ekonomik sıkıntılardan ötürü demir ve çimento ithalatının durdurulmuş olması yapılarda yine yığma sistemin kullanılmasına neden olmuştur (Aslanoğlu, 2000; Sözen, 1984).

Düz çatılar, teraslar, kübik kütleler, geniş açıklıklar, sade geometrik formlar, simetriden uzaklaşma gibi özellikler Uluslararası üslubun belirleyicileridir. Modern üslupta inşa edilen kamu yapılarının özellikleri incelendiğinde, simetrik plan şemasının kullanıldığı ancak cephelerin sadeleştiği ve iç mekândan referans olarak biçimlendiği görülmektedir. Özellikle bakanlık yapılarında simetri aksında konumlandırılan girişler, kolonatl düzende tasarlanmış ve merdivenlerle yükseltilmiştir. Yapılardaki kırma çatı sistemi, Uluslararası üsluba uygun olması amacıyla, yükseltelen cephe duvarları arasında bırakılmış; böylece yapıların dışarıdan düz çatı olarak algılanması sağlanmıştır.

1920'li yılların sonlarında ülkemize davet edilen Alman ve Avusturyalı mimarların etkisinde gelişip, sonrasında yerli mimarlar tarafından da kabul gören Uluslararası Mimarlık akımı 1940 yılına kadar mimari biçimlenişe yön vermiştir. Erken Cumhuriyet döneminin kültürel ve ekonomik koşulları göz önünde bulundurulduğunda, mimarideki, köklü olarak nitelenebilecek bu değişimin ülkemizde ve Ankara'daki ilk somut örneği 1926-1927 yılları arasında inşa edilen Sağlık Bakanlığı yapısıdır.

3. 1. YAPISAL İNCELEMELER

Sağlık Bakanlığı yapısı Viyanalı mimar Theodor Jost tarafından tasarlanmıştır. Dönemin Sağlık Bakanı Refik Saydan tarafından Türkiye'ye davet edilen Jost'un Ankara'da Sağlık Bakanlığı ve Hıfzısıhha Enstitüsü olmak üzere iki yapısı bulunmaktadır. 1928 yılında Türkiye'den ayrıldığı bilinen mimara ilişkin detaylı bilgi mevcut değildir (Altan Ergut & Boyacıoğlu, 2012).

Yapı, Mithatpaşa Caddesi üzerinde yer almaktadır. Yapının ana girişi Abdi İpekçi Parkı'nın Atatürk Bulvarı ve Mithatpaşa Caddesi'nin kesiştiği noktaya doğru uzayan kolu üzerinde konumlandırılmıştır. Erken Cumhuriyet döneminde Sağlık Bakanlığı görevini tek başına karşılayan tarihi yapı, bugün yalnızca bakan ve müsteşar makamlarına hizmet veren bir blok olup, etrafında yer alan diğer işlev blokları ile birlikte varlığını sürdürmektedir. Günümüz Ankara'sında bakanlık yapıları kentin önemli bir noktası haline gelen Eskişehir yolu üzerinde inşa edilen yeni binalarında hizmet vermekte, Cumhuriyet dönemine ait tarihi yapılar ise boşaltılmaktadır. Bazı yapılar farklı işlevlere devredilirken kimi yapılar ise kaderine terk edilmekte, yapıların geleceği kestirilememektedir. Sağlık Bakanlığı'nın da yine Eskişehir yolunda inşa edilecek olan yeni bir binaya taşınması söz konusudur. Sağlık Bakanlığı yönetim birimleri için "NKY ARCHITECTS & ENGINEERS" firması tarafından hazırlanmış, Bilkent civarında inşa edilmesi düşünülen bir proje mevcuttur. Dolayısıyla tarihi yapının geleceği belirsizlik arz etmektedir. Bu noktada, erken Cumhuriyet dönemine tanıklık etmiş, Türkiye'de kentleşmenin ve modernleşmenin ilk ve önemli örneklerinden olan yapının mevcut durumunun ve zaman içerisinde geçirdiği değişimlerin tespiti ulusal mimarlık yazınının ve belleğinin oluşumu açısından oldukça önemlidir.

Resim 8. Mevcut Yapı²¹ ve Sağlık Bakanlığı yeni yapı projesi²²

Bu amaçla, yapının orijinal ve revizyon projelerinin temini için Sağlık Bakanlığı'na başvurulmuş, ancak bakanlıktan 05.02.2016 tarih ve 59180707/755.99 sayılı bir yazı ile binaya ait projelerin bakanlık arşivinde bulunmadığı cevabı alınmıştır (Ek-1). Sonrasında ise 2009 yılında yapının bazı bölümlerindeki değişiklikleri gerçekleştiren "Atölye 5

²¹ Sağlık Bakanlığı Mevcut Yapı. (t.y.). Erişim: 14.05.2016, <http://www.panoramio.com/photo/93896991>

²² Sağlık Bakanlığı Yeni Yapı Projesi. (t.y.). Erişim: 14.05.2016, [http://nky.com.tr/portfolio/a-healthy-environment-for-health-professionals-republic-of-turkey-ministry-of-health-building/#prettyPhoto\[single_port\]/0/](http://nky.com.tr/portfolio/a-healthy-environment-for-health-professionals-republic-of-turkey-ministry-of-health-building/#prettyPhoto[single_port]/0/)

Mimarlık İnş. Tur. San ve Tic. Ltd. Şirketi” ne ait rölöve ve uygulama çizimlerine ulaşılmıştır. Yapıya dair incelemelerde 1980 yılında basılan, İnci Aslanoğlu’nun “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı (1923-1938)” adlı kitabında yer alan birinci kat planı orijinal plan olarak kabul edilmiş; bu plana kıyasla 2009 yılına ait rölöve ve sonrasında gerçekleştirilen uygulamaya ait çizimler üzerinden yapının geçirdiği mekânsal değişim incelenmiştir. Aradan zaman geçmiş olmasına rağmen, ulaşılabilen en yakın tarihli uygulama verileri olması dolayısıyla bu çizimler üzerinden yapının mevcut durumunun tespit edilmesine çalışılmıştır. 2009 yılına ait yapı fotoğrafları ve rölöve çizimleri, yapının inşa edildiği ilk yıllara ait fotoğrafları ve orijinal olarak kabul edilen birinci kat planı ile karşılaştırıldığında; 2009 yılına kadar olan süreçte de cephe ve iç mekânda çeşitli değişimler meydana geldiği görülmektedir. Söz konusu bu değişikliklere de ilgili başlıklar altında değinilmiştir.

Formel yaklaşım çerçevesinde ele alınan yapı incelenirken genelden özele doğru ilerleyen bir yol izlenmiştir. Bu doğrultuda yapı incelemeleri, Sağlık Bakanlığı binasının kentsel mekândaki yeri, yapının yaya ve araç yaklaşımı gibi özellikleri ile başlatılmış; ardından genel kütle özellikleri ve cephe karakteri ve son olarak iç mekân organizasyonuna dair veriler ile sürdürülmüştür.

3. 1. 1. Yakın Çevre

Yapı, Atatürk Bulvarı ve Mithatpaşa Caddesi’nin tam kesiştiği noktada yer almaktadır. Araç ve yaya trafiğinin oldukça yoğun olduğu bu kesişimde yapı, Mithatpaşa Caddesi üzerinde ancak cadde sınırından geri çekilerek konumlandırılmıştır. Yapının geri çekildiği bu alanda Abdi İpekçi Parkı devreye girmektedir. Böylelikle Atatürk Bulvarı ve Mithatpaşa Caddesi’nin kesiştiği noktadan başlayarak Celal Bayar Bulvarı’na de uzanan park, yapı ile araç ve yaya trafiği arasında es vererek bir açık alan ve şehir merkezine bir nefes alanı yaratmıştır. Bunun yanı sıra yaya geçişine de olanak sağlayarak, yapının etrafında halka açık bir kamusal alan meydana getirmektedir.

Resim 9. Sağlık Bakanlığı yapısının kent içinde konumlanması²³

Ana girişin bulunduğu ön cephe, Necatibey ve Mithatpaşa caddelerinin Atatürk Bulvarı ile kesiştiği noktaya bakmaktadır. Bu konum, yapının ana cephesinin önünde yüz metre civarında bir açıklığa izin vermektedir. Sağlık Bakanlığı böylece tüm kente yüzünü dönmekte, bölgeyi kullanan herkes tarafından kolayca algılanabilmektedir. Yapının bu anlamda, inşa edildiği dönemde sahip olduğu kentle iç içe olma özelliğini, eklenen yollar ve artan yapılaşmaya rağmen, günümüzde hala koruduğunu söylemek mümkündür.

Aynı durum Erken Cumhuriyet döneminde inşa edilen diğer bakanlık yapıları için geçerli değildir. Eski Maliye Vekâleti binası kentle ilişki içerisinde olmasına karşın, Sağlık Bakanlığı'na oranla çok daha az trafik yoğunluğuna sahip bir noktada yer almaktadır. Eski Hariciye Vekâleti ise benzer şekilde Atatürk Bulvarı'na doğru konumlanmış olduğu halde kamuya açık herhangi bir alanla ilişki kurmamakta, bugün etrafını saran bölücüler nedeniyle yayalar tarafından güçlükle algılanabilmektedir. Vekâletler bölgesinde yer alan diğer bakanlıklar ise bölgeyi çevreleyen duvarlar ve güvenlik önlemleri nedeniyle kentin merkezinde, ancak kentten soyutlanmış bir vaziyettedir. Yapıları ve mimari özelliklerini algılamak oldukça güçtür. Bu bağlamda Sağlık Bakanlığı yapısının kent ve kentli ile daha bütünleşik olduğu söylenebilir.

²³ Yapının Yakın Çevresine İlişkin Harita. (t.y.). Erişim: 03.06.2016, https://yandex.com.tr/harita/11503/ankara/?clid=2167029&from=morda_new&ll=32.857018%2C39.927554&z=16&text=sa%C4%9Fl%C4%B1k%20bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1&sl=32.862543%2C39.946343&sspn=0.326843%2C0.132389&ol=biz&oid=1040506852&l=sat

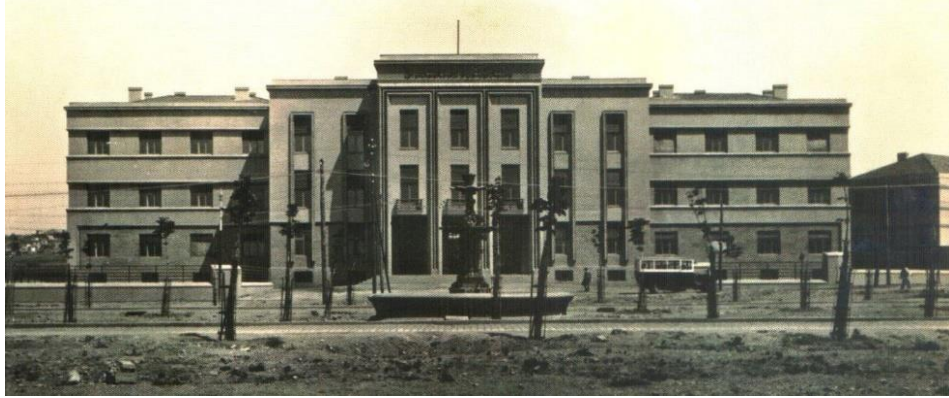
Günümüzde bakan ve müsteşar makamlarına hizmet veren Sağlık Bakanlığı tarihi binası “A Blok” olarak adlandırılmaktadır. Yapı, bakanlığa hizmet veren diğer yapı bloklarıyla ilişki içerisinde. Erken dönemde lojman olarak inşa edilen yapıların yerinde bulunan bu binalar, bakanlığın B, C ve D bloklarını oluşturur (Resim 9.). Yapının arka girişinin bulunduğu cephe, kuş bakışı bakıldığında Abdi İpekçi Parkı’nın bir uzantısı gibi görünen yeşil bir avluya doğru konumlanmaktadır. Bloklar arasındaki geçişlerinin yer aldığı bu avluda, çalışan ve ziyaretçilerin kullanabileceği kamelyalar yer almaktadır. Ön cephesi yoğun bir trafik akışına sahip olan yapı, arka cephede ise tam tersi bir atmosfere sahiptir. Bugün şehrin yoğunluğuyla iç içe olan ana giriş kullanılmamakta, yapıya girişler iç avluya açılan arka girişten sağlanmaktadır.

Yapıya araç ve yaya girişleri Mithatpaşa Caddesi üzerinden sağlanmaktadır. Cadde üzerindeki bariyerden avluya ulaşan araç dolaşımı üçgen biçimli iç avlunun kenarları boyunca sağlanmaktadır. Araçlar, avlunun Mithatpaşa Caddesi ve Sağlık Sokağı kesişiminde yer alan bölümüne park edebilmektedir.

3. 1. 2. Yapı Kütleli ve Cephesi

Yapı, Uluslararası Mimari üslubun etkisiyle, önceki yıllarda inşa edilen yapılara oranla oldukça sade bir kütleli sahiptir. Kütlenin işleve hizmet etmeyen gereksiz süslemelerden arındırıldığı, buna paralel olarak da iç-dış ilişkisinin daha iyi kurulduğu söylenebilir. Yapı temelde dikdörtgen prizma biçimindedir. Şehre yüzünü dönen ön cephe, 70 metreyi aşan uzunluğu ve 13 metreyi bulan yüksekliği ile insan ölçeğine kıyasla büyük oranlara sahiptir. Bu boyutlar, yapının siyasi iktidarı temsil görevini somutlaştırmakta ve yapıyı çevredeki diğer yapılardan ayırmaktadır.

Oldukça sade olan dış cephenin orta bölümü kütleli taşarak yapıya anıtsal bir görünüm kazandırmaktadır. Çıkma yapan bu bölümün merkezi, kütlede tekrar bir taşma yaparak zemin katta merdivenlerle yükseltile, sütunlu ana giriş için gerekli boşluğu meydana getirir (Resim 10.).

Resim 10. Sağlık Bakanlığı binasının 1928 yılına ait bir görünümü²⁴

Zemin kattan başlayan sütunlar, katlar boyunca devam etmekte ve orta bölümü ön cephede üç eşit parçaya ayırmaktadır. Bu etki yapının anıtsal görünümünü kuvvetlendirmektedir. Mimarın, bu noktada, oldukça basit ve akılcı hamleler ile son derece yalın olan yapı kütesinde siyasi güce ait bir yapıda olması gereken anıtsallığı yakaladığını söylemek mümkündür. Çıkma yapan bu bölüm aynı aksta arka cephede de küçük bir taşma yaparak arka girişin bulunduğu bölümü oluşturmaktadır (Resim 11.).

Resim 11. Yapının arka cephe görünümü²⁵

Yapı kuzey-güney aksı üzerine hafifçe döndürülerek, ana cephesi kuzeybatıya bakacak şekilde konumlandırılmıştır (Resim 9.). Yapıda yer alan yalın pencere açıklıkları, ön ve arka cephede çıkma yapan bölümlerde Ankara taşı ile kaplanmış boyuna uzayan şeritler yardımıyla çerçeve içine alınmıştır. Geri kalan bölümlerde ise aynı şeritler enine uzayarak, çıkma yapan kısımların aksine yatayda bir etki oluşturmaktadır. Pencere

²⁴ (Cangır, 2007, s. 563)

²⁵ Atölye 5 Mimarlık arşivi

açıklıklarında stor güneşlikler kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu elemanlar yapılan değişiklikler sonrasında korunmamıştır.

Yapı yığma yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Aslanoğlu (2010), orijinal yapıda dış cephenin zemin kat boyunca Ankara taşı ile sonraki katlarda ise gri sıva ile kaplandığını belirtmektedir. Theodor Jost'un yapıda yerel malzemeler tercih etmesi dikkat çekicidir. Yabancı bir mimar tarafından sergilenen bu tutum, hem Ulusal üsluptaki yaklaşıma kıyasla hem de içinde bulunulan dönemin ekonomik şartları nedeniyle olumlu bir özellik olarak yorumlanabilir. Jost aynı zamanda yapının içinde bulunduğu bölgeye özgü olan ile Uluslararası dilde modern bir yapı gerçekleştirmenin mümkün olduğunu da gözler önüne sermektedir.

Ancak yapının orijinal görünümü zamanla değişikliğe uğramış, yapının cephe renginde zaman içerisinde değişiklikler yapılmıştır. Ankara taşına; yapıya anıtsal görünüm kazandıran sütunlarda, zemin kat duvarlarında ve pencereleri saran yatay ve düşey şeritlerde rastlanmaktadır. Ana girişte yer alan ve yapı yüksekliği boyunca devam eden taş kaplama sütunlar kesikli yapıdadır. Aslanoğlu (2010), sütunlara açılan ikili yivlerin aydınlatma için düşünüldüğünü yazmaktadır. Bu durum elektriğe 1925 yılında kavuşan bir kentte, 1926-27 yılları arasında inşa edilen bir yapı için oldukça önemli ve yenilikçi bir özelliktir. Sütunlardaki bu açılı biçimlenme dış cephe duvarında da görülür. Ön cephe duvarı zemin kat hizasında, açılı şekilde geri çekilerek Ankara taşıyla kaplanan yüzeyi oluşturmakta ve vurgulamaktadır. Yapı kırma çatıya sahip olduğu halde cephelerde Uluslararası üsluba uygun olarak düz çatı algısı yaratılmıştır.

Küttele dışa taşma yapan orta kısımda yer alan açıklıkların yan kanatlardaki açıklıklara oranla daha uzun ve ince bir yapıda olduğu görülmektedir. Pencereler bu orta küttelede iki, yanlarda üç kanat olacak şekilde tasarlanmıştır. Orta küttelede birinci kat hizasında yer alan açıklıklar zemine dek uzatılarak birer Fransız balkon oluşturulmuştur. Yan cephelerdeki açıklıklar, yan kanatlardaki pencereler ile benzer karakterdedir. Yapıdaki en geniş açıklıkların ise arka giriş aksında devam eden pencereler olduğu söylenebilir. Güneydoğu yönünde konumlanan bu açıklıklar arka girişte yer alan merdivenin aydınlatılmasında etkilidir.

Resim 12. Yapının 2009 yılına ait görüntüleri²⁶

Yapının inşa edildiği tarihe ait görünümü 2009 yılı mevcut fotoğrafları ile karşılaştırıldığında, dış cephe renginin değiştirildiği görülmektedir. Cephedeki bazı açıklıklara demir parmaklıklar eklenmiştir. Ana ve arka giriş kapılarının otomatik kapı ile değiştirildiği ve arka giriş kapısına rüzgârlık eklendiği yapının fotoğrafları üzerinden okunabilmektedir (Resim 12.). Ayrıca dış cephede, bodrum katta yer alan kazan dairesi ve mescit için bağımsız girişlerin bulunduğu görülmektedir.

Resim 13. Cephenin güncel görünümü²⁷

2009 yılında yapının cephesinde gerçekleştirilen değişikliklere bakıldığında ise, Ankara taşı ile kaplanan sütun, yüzey ve silmelerin raspalanarak orijinal durumunun korunduğu

²⁶ Atölye 5 Mimarlık arşivi

²⁷ Sağlık Bakanlığı ön cephe. (t.y.). Erişim:03.06.2016,
http://wowturkey.com/t.php?p=/tr507/Arda_Mehmet_Ozturk_10312_ag06jpg307.jpg

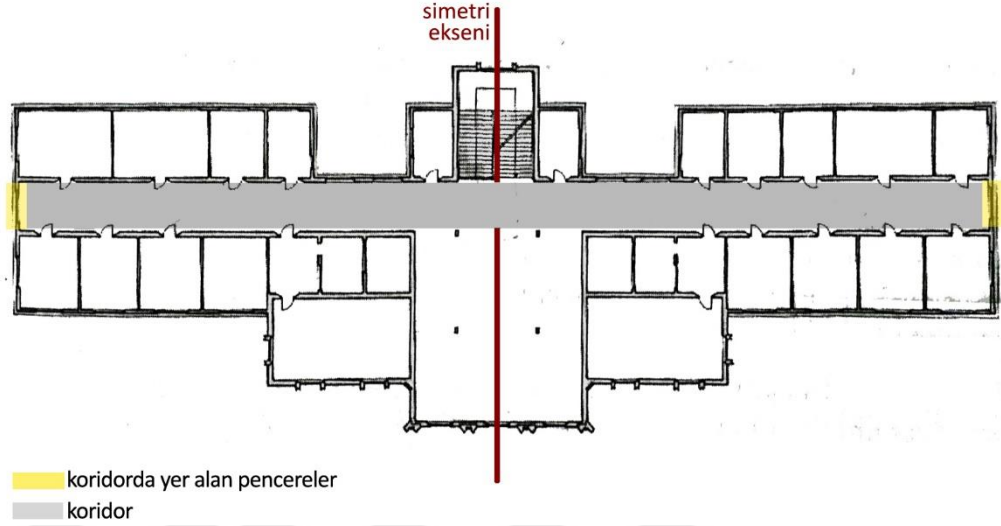
görülmektedir. Taş yüzeyler dışında kalan cephe duvarlarının rengi değiştirilmiştir (Resim 13.). 2009 yılına ait mevcut yapı fotoğraflarında cephede göze çarpan klimalar aynı yıl yapılan uygulama ile sökülerek yapı, bunların yarattığı kötü görünümünden kurtarılmıştır. Yapının pencere açıklıklarında kullanılan ahşap doğramalar yenilenmiştir. Uygulama sonrasında beyaz olan eski doğrama rengi yerine, kahverengi tercih edildiği görülmektedir (Resim 13.). Bu uygulama ile pencere açıklıklarındaki bölüntülerde de değişiklikler yapıldığı ve bazı açıklıklara eklenmiş olan demir parmaklıkların söküldüğü gözlemlenmiştir. Ana girişte yer olan döner kapı, otomatik kayar kapı ile değiştirilmiştir. Cephe renginin değiştirilmesine bağlı olarak arka girişte yer alan rüzgârlığın kaplama malzeme ve renginde de değişiklik yapılmıştır (Resim 13.). Bunlara ek olarak 2009 yılına ait uygulama çizimlerinde çatının aktarıldığı, yağmur oluklarının ve kiremitlerin bir kısmının değiştirildiği belirtilmektedir.

3. 3. 3. İç Mekân

Bodrum üzerine üç kat olarak tasarlanan yapı, simetrik plan şemasına sahiptir. Simetri ekseninin iki ucunda ana ve arka giriş yer almaktadır. Merdivenlerle yükseltilmiş ana giriş ve arka girişin oluşturduğu aks, yapının ana kütesini ortadan bölen uzun bir koridor tarafından kesilmektedir. Yapıyı oluşturan mekânlar ise bu koridor etrafında sıralanmaktadır. Yapının arka giriş ile ana giriş arasında yüz yirmi beş santimetrelik bir kot farkı bulunmaktadır. Arka giriş kapısının hemen ardında başlayan merdivenler yardımıyla giriş holünün kot seviyesine çıkılmaktadır.

Yapının orijinalinde zemin katta girişler ve düşey dolaşımı sağlayan merdiveni içine alan simetri eksenini, yapı boyunca devam eden koridorla birlikte dolaşıma ayrılmıştır. Orijinal kabul edilen planda koridor, yapı dikdörtgeninin kısa kenarları üzerinde yer alan pencere açıklıkları yardımıyla aydınlatılmaktadır (Şekil 1.). Yapının sütunlarında görülen açılı form iç mekânda da tekrarlanmaktadır. Uzun koridor boyunca devam eden duvarlar açılı şekilde kırılarak kapı açıklıklarını oluşturmaktadır. Bu sayede koridor durağanlıktan kurtarılmış, duvarın pahlandırılması sonucu oluşan kapı boşlukları ile geçişler rahatlatılmakta ve koridorda ferah bir atmosfer yaratılmaktadır. Mekânların büyük çoğunluğu direkt olarak koridora bağlanabilmektedir ancak ön cephede taşıma yapan üçlü

kütlenin yan kenarlarında bulunan mekânlara tek bir kapıyla girilmekte, mekânlar arası geçiş ise ikincil kapılar yardımıyla sağlanmaktadır.

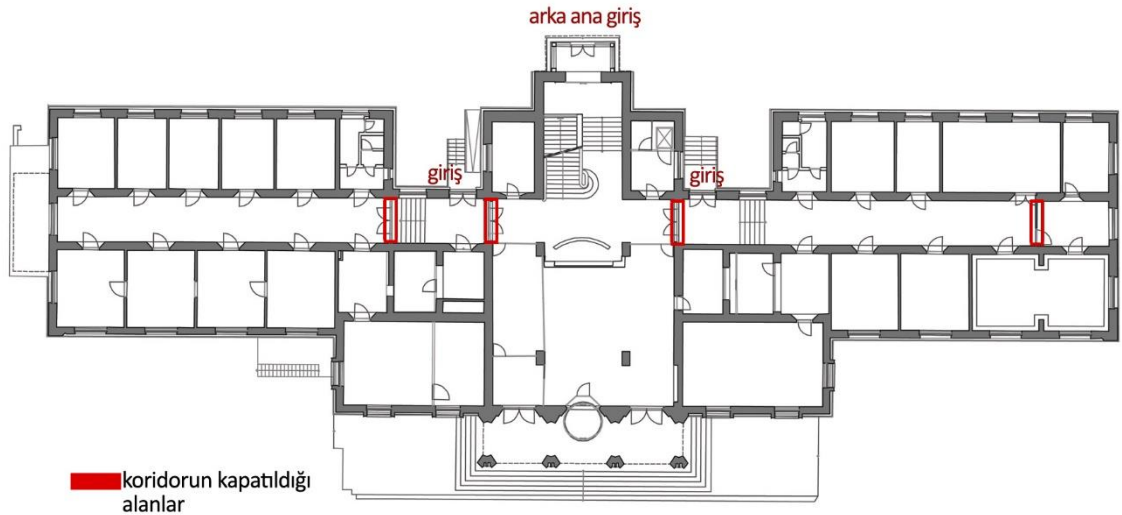

Şekil 1. Yapının orijinal kabul edilen birinci kat planı²⁸

Yapının 2009 yılına ait rölöve çizimlerine bakıldığında bodrum katında, kazan dairesi, asansör makine dairesi, tesisat deposu gibi teknik birimler ile idari birimlere ait depo ve arşivlerin ve bir mescidin yer aldığı görülmektedir. Yapının genel biçimleniş özelliklerinin bu katta da sürdüğü gözlemlenmiştir.

Zemin katta simetri ekseninde yer alan girişler dışında, arka cephede kütlenin geri çekildiği noktalarda ikincil girişler bulunmaktadır (Şekil 2.). Yapı boyunca uzanan koridorun simetri eksenine ile kesiştiği noktalarda kapatılmış olması nedeniyle, ikincil girişler vasıtasıyla direkt olarak zemin katta yer alan “Strateji Geliştirme Başkanlığı” ve “Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği” birimlerine ulaşılmaktadır. Böylelikle arka ana giriş yalnızca, birinci ve ikinci katta yer alan bakanlık ve müsteşarlık birimlerinin kullanıcılarına ayrılmıştır. 2009 yılı sonrasında Strateji Daire Başkanlığı’nın yapıda yer almadığı, birime ait ikincil girişin ziyaretçi ve personel kullanımına tahsis edildiği ve giriş kapılarının otomatik kapılar ile değiştirildiği görülmektedir.

²⁸ (Aslanoğlu İ. , 2010, s. 123)

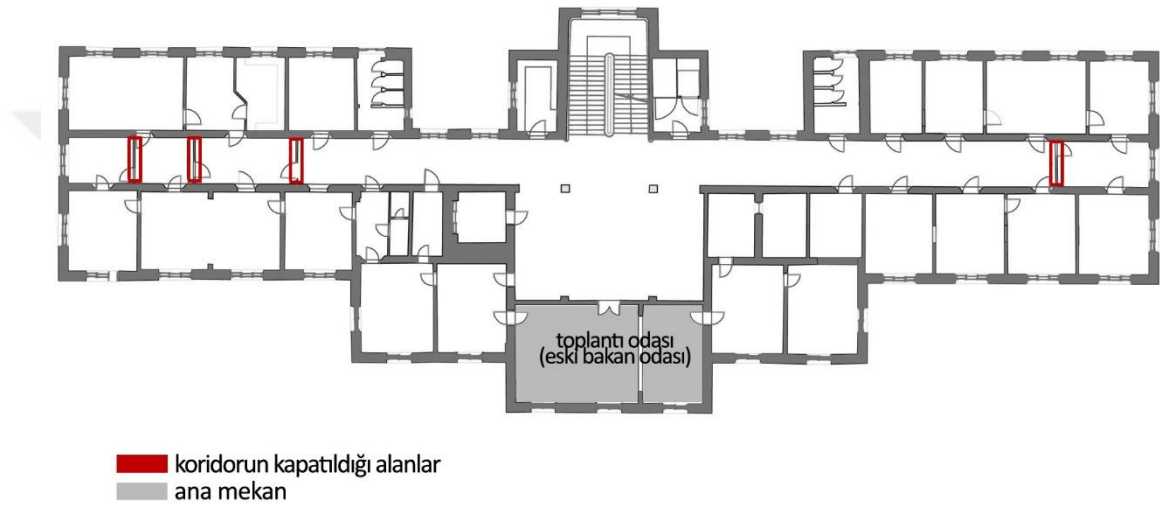
Şekil 2. 2009 yılına ait zemin kat rölöve planı²⁹

Zemin katta simetri ekseninin merkezine bir danışma konumlandırılmıştır. Ana giriş kapatıldığı için danışma arka girişi kullanan kişileri karşılayacak şekilde yönlendirilmiş, ana girişin yer aldığı hol ise bölücüler yardımıyla ofis birimlerine ayrılmıştır. Zemin kat planında bu simetri ekseninin, kütlelinin yan kanatlarından aşağı bir kotta olduğu okunmaktadır. Yan kanatlarda bulunan mekânlara uzun koridorun iki yanında yer alan altışar basamaktan oluşan merdivenler yardımıyla ulaşılmaktadır. Koridorun yer yer kapatıldığı, böylece iki uçta yer alan pencereler yardımıyla iç mekânın aydınlatılmasının engellendiği anlaşılmaktadır (Şekil 2.). Bu uygulama ile hacmi algılamamızı sağlayan iç mekân boşluğu da yok edilmiştir.

Yapının iç mekan duvarlarında da değişiklikler yapılmıştır. Kimi bölümlerde bölücü duvarlar yardımıyla mekan sayısının artırıldığı, kimi bölümlerde ise duvarların kırılarak mekanların genişletildiği; buna bağlı olarak da koridora açılan kapıların yer ve sayılarında değişiklikler meydana geldiği görülmektedir. Mekanlar arasında direk geçiş sağlamak amacıyla ikincil duvarlarda kapı boşlukları açılmıştır. Zemin katta yer alan mekanlar genel olarak ofisler, bunlara bağlı depo, hizmet alanları ve ıslak hacimler olarak özetlenebilir.

²⁹ Atölye 5 Mimarlık arşivi

Birinci kata gelindiğinde ilk göze çarpan nokta kütlede çıkma yapan orta bölümün bölücü bir duvar ile kapatılarak burada geniş bir mekan oluşturulduğudur (Şekil 3.). Uzun koridoru kesen duvarların bu katta, zemin kattan farklı noktalarda yer almaktadır. Bu durum kütlede her katta farklı algılanmasına neden olmakta, iç mekan atmosferinin katlar arasındaki sürdürülebilirliğinin önüne geçmektedir. Koridor bölünerek, ofis girişlerinin öncesinde bekleme alanları oluşturulmuştur. Zemin kata kıyasla iç mekan bölüntüleri ve kapı boşluklarında pek çok farklılık bulunmaktadır.

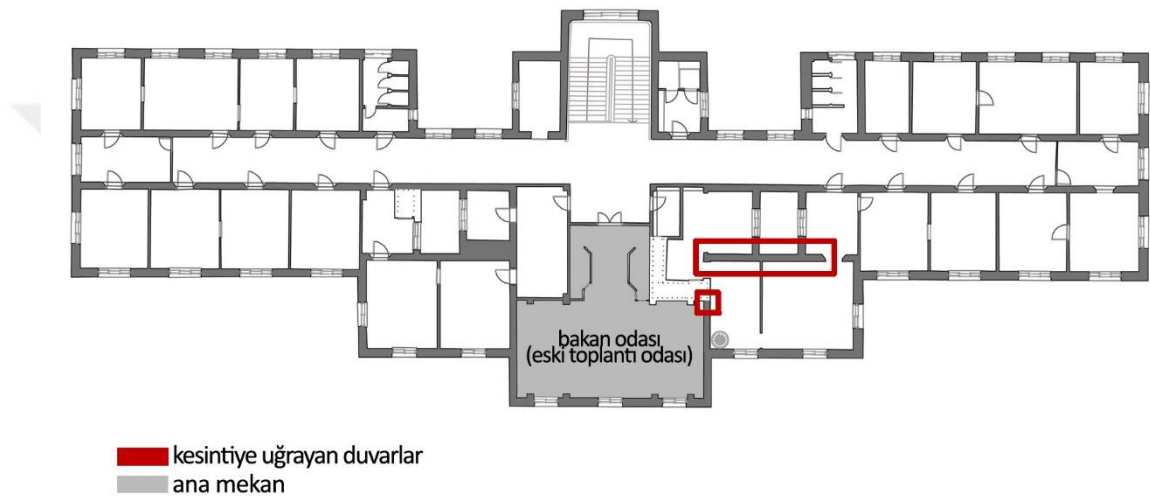
Şekil 3. 2009 yılına ait 1. kat rölöve planı³⁰

Rölöve çalışmasına ait birinci kat planı İnci Aslanoğlu tarafından yayımlanan birinci kat planı ile karşılaştırıldığında, 2009 yılına kadar olan süreçte yapının iç mekân organizasyonunda değişiklikler yapıldığı açıktır. Yer yer eklenen ve kaldırılan bölücü duvarlar olduğu, katta yer alan mekân sayısında ve bu mekânları birbirlerine ve koridora bağlayan açıklıklarda değişim yaşandığı gözlemlenmektedir. Katta makam odaları, bunlara bağlı dinlenme ve toplantı alanları, ofisler ve ıslak hacimler yer almaktadır.

İkinci kat ufak farklılıklar dışında birinci kat ile benzer bir biçimlenişe sahiptir. Merdivenin karşısında yer alan geniş alan bu katta koridor hizasından kapatılmış, dolayısıyla burada alt kata oranla daha büyük bir mekân elde edilmiştir. Bu geniş alan toplantı odası olarak işlevlendirilmiştir. Katta yer alan diğer mekânlar ofis birimlerinden

³⁰ Atölye 5 Mimarlık arşivi

oluşmaktadır. İkinci kat planına bakıldığında yığma yöntemle inşa edilmiş yapının 40 cm'nin üzerinde kalınlığa sahip iç duvarlarının katlar boyunca devam etmediği, bölücü duvarlarda değişiklikler yapıldığı ve yeni kapı boşlukları açıldığı gözlemlenmektedir. Kat planı üzerinde işaretli kısımlarda duvarların koparıldığı ve kesintiye uğratıldığı görülmektedir (Şekil 4.). Ek olarak tüm katlarda, uzun koridorun iki yanında kalan alanları odalara bölen duvarların yer ve kalınlıklarının değişiklikler gösterdiği söylenebilir. Bu ikincil duvar kalınlıkları 14 ila 20 cm arasında değişmektedir.

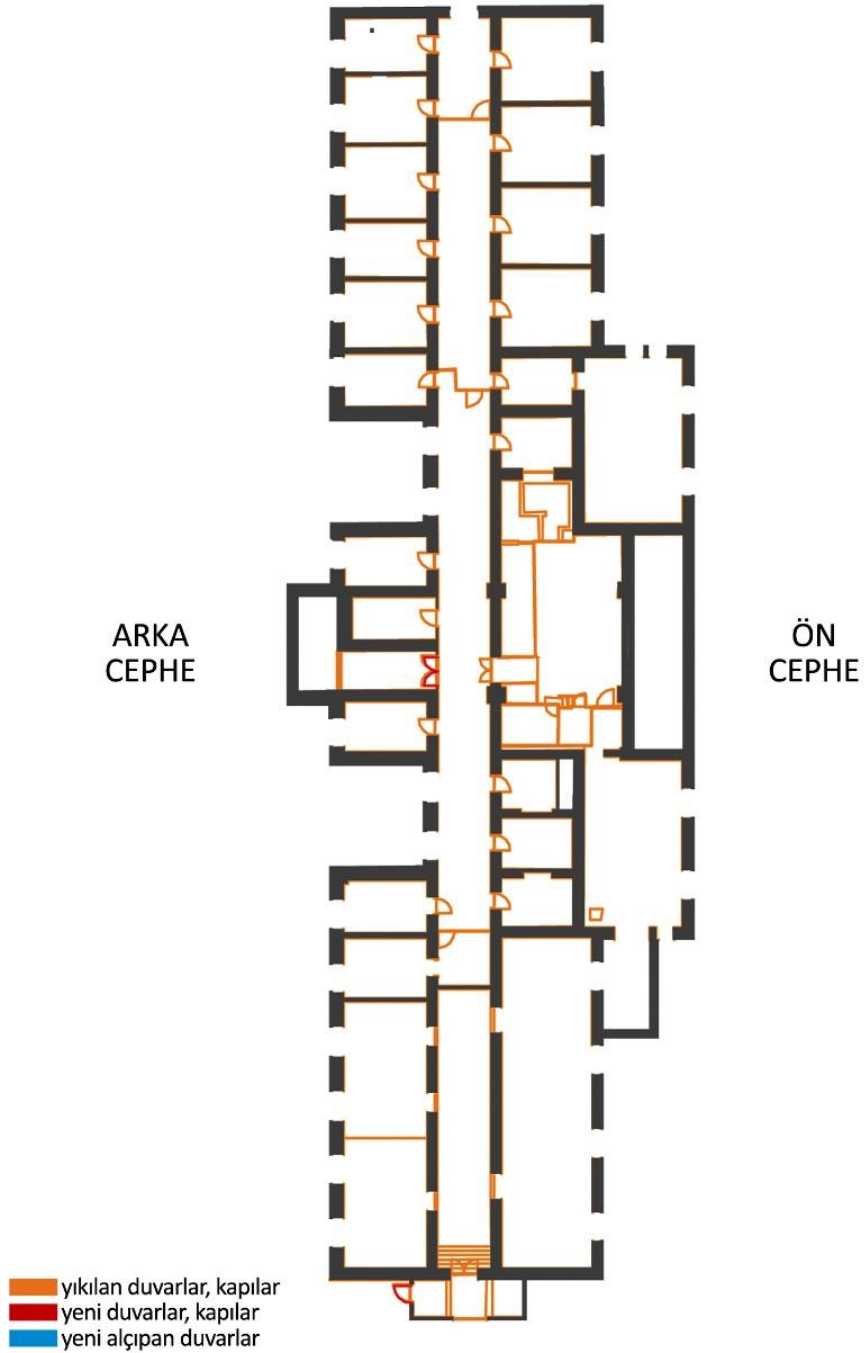
Şekil 4. İkinci kata ait rölöve planı³¹

Zaman içinde değişen ve gelişen kullanım ihtiyaçlarına göre mekânsal organizasyonda değişiklikler yapılması doğaldır. Ancak 2009 yılına kadar olan süreçte iç mekân kurgusunu şekillendiren tutumun rastgele ve kendi içinde tutarlı bir tasarım veya çözüm kaygısından uzak olduğu söylenebilir.

Yapıda 2009 yılında gerçekleştirilen uygulama sonucunda yapılan değişikliklere bakıldığında zemin katta giriş aksı ve uzun koridordan oluşan dolaşım alanlarında zemin döşemesi, duvar ve tavan malzemelerinin yenilendiği görülmektedir. Bu yenileme tüm katlara uygulanmıştır. Yine tüm katlarda, ofis mekânlarında zemin döşemeleri, duvar boya ve asma tavanlar değiştirilmiştir. Her katta ıslak hacimlerin malzemelerinin tasarımları ile beraber değiştirildiği gözlemlenmiştir. Ek olarak rölöve çizimlerinde

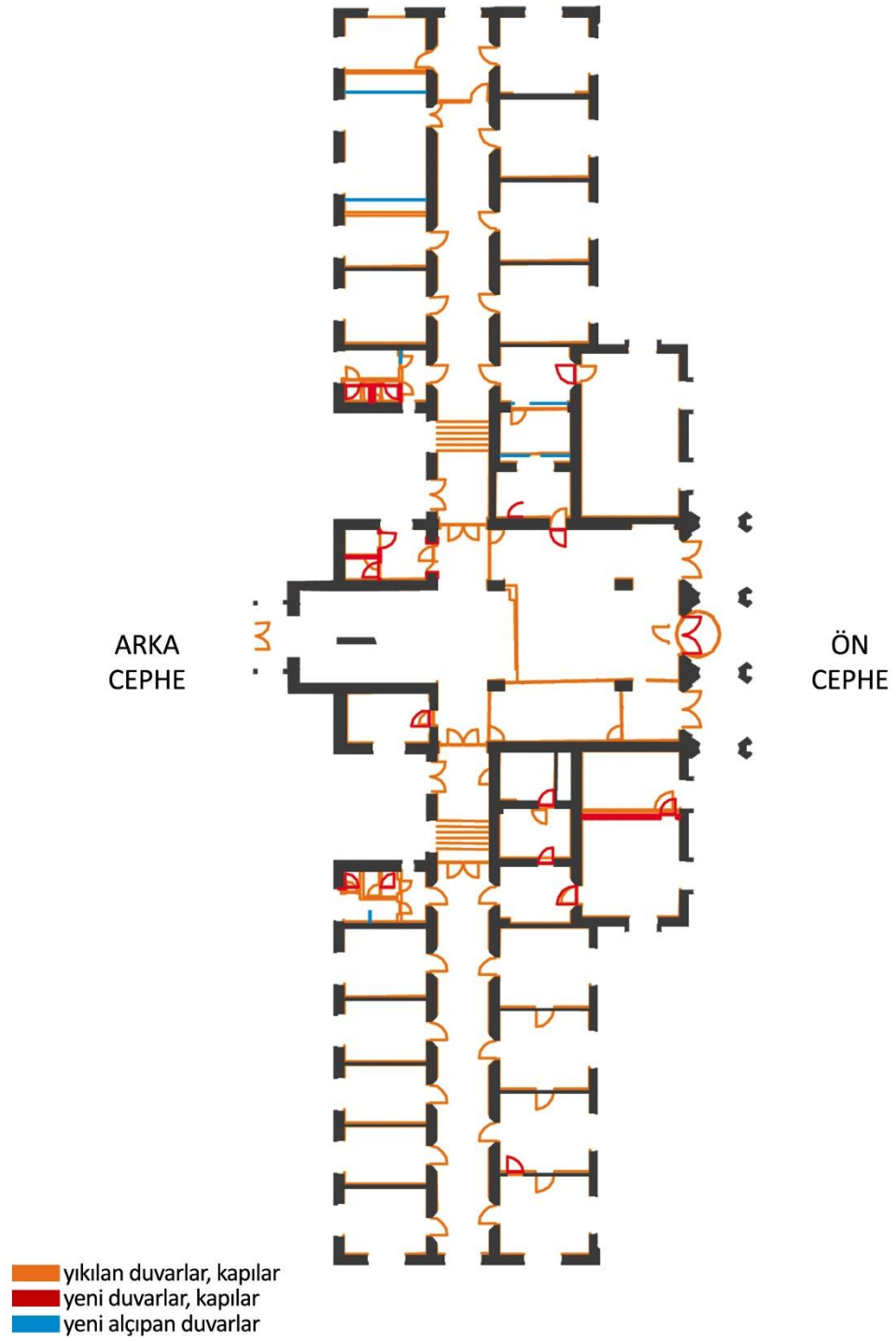
³¹ Atölye 5 Mimarlık arşivi

birinci katta yer aldığı görülen bakanlık makamı ikinci kata taşınmış, eskiden burada yer alan büyük toplantı salonu ile yer değiştirmiştir. Bu iki alanın iç mekân tasarımları yenilenmiştir.

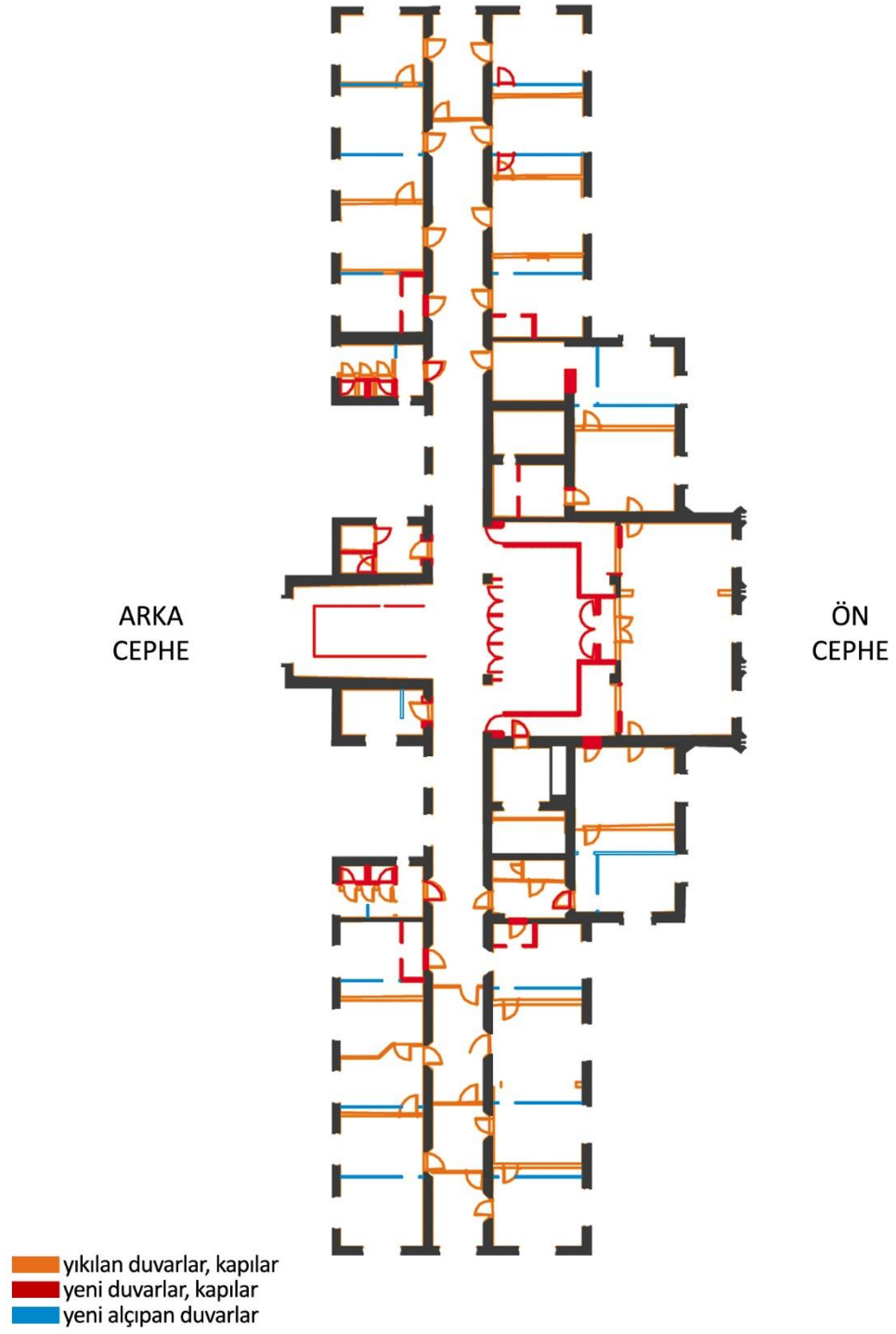
Şekil 5. A. 2009 yılında gerçekleştirilen değişiklikler, bodrum kat³²

³² Atölye 5 Mimarlık arşivi

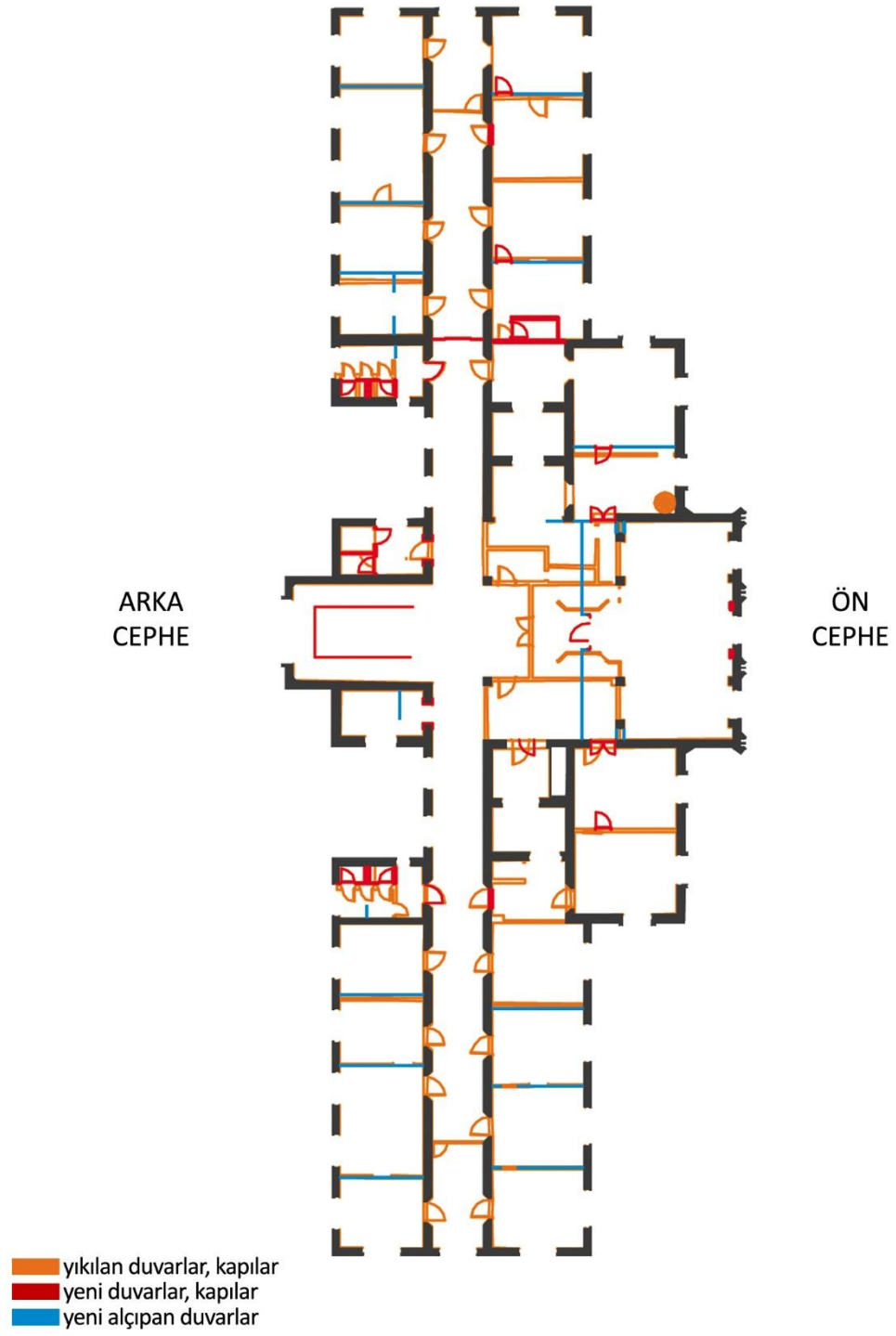
Şekil 5. B. 2009 yılında gerçekleştirilen değişiklikler, zemin kat³³

³³ Atölye 5 Mimarlık arşivi

Şekil 5. C. 2009 yılında gerçekleştirilen değişiklikler, birinci kat³⁴

³⁴ Atölye 5 Mimarlık arşivi

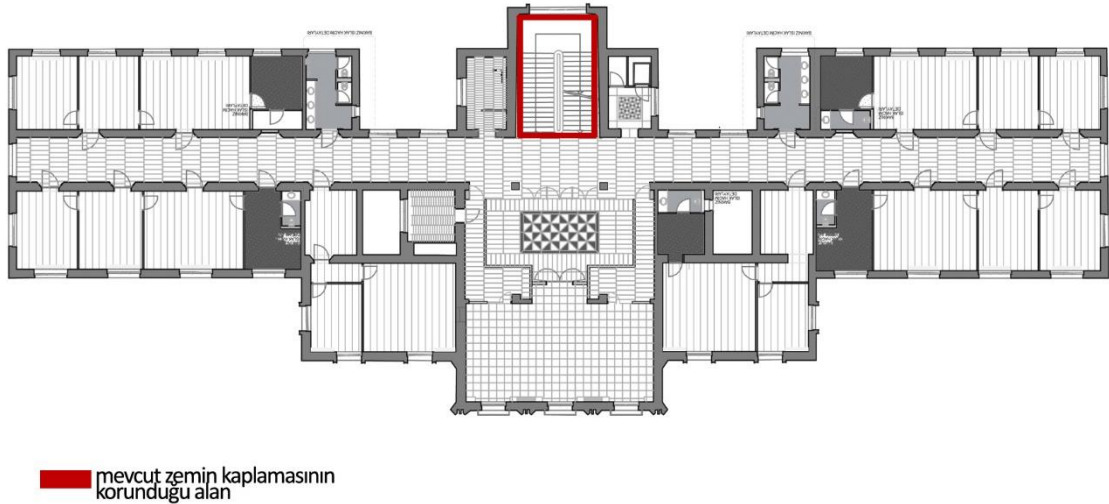

Şekil 5. D. 2009 yılında gerçekleştirilen değişiklikler, ikinci kat³⁵

³⁵ Atölye 5 Mimarlık arşivi

Yapıda gerçekleşen değişikliklere bakıldığında ana girişin açıldığı büyük holde yer alan dört kolon dışında bağlayıcı bir strüktür olmadığı görülmektedir. Bu nedendir ki yapının bölücü duvar ve açıklıklarında, yapılan uygulama sırasında büyük değişiklikler yapılabilmektedir (Şekil 5.). Yapının, bu noktada, esnek bir plan düzenine elverişli olduğu söylenebilir. Uzun koridorun iki yanında yer alan mekânları bölen ikincil duvarların büyük çoğunluğu yıkılmış, neredeyse aynı aksta ve yaklaşık olarak aynı duvar kalınlığında yeniden inşa edilmiştir. Taşıyıcı olan ana duvarlarda büyük değişiklikler olmamasına rağmen, bunlar üzerinde var olan kimi kapı boşlukları örülen yeni duvarlarla kapatılmış veya yeni kapı boşlukları açılmıştır.

Koridoru kesip kısaltan bölücülerin ikinci kattaki bir kanat dışında kaldırıldığı görülmektedir (Şekil 5. d.). Böylece uzun koridorun yarattığı atmosfer hacme yeniden kazandırılmıştır. Koridora açılan tüm kapılar yenilenmiştir. Yapıda yer alan tüm ıslak hacimler yeniden tasarlanmıştır. Simetri ekseninde yer alan eski bölücü elemanlar ise kaldırılmıştır. 2009 yılında gerçekleştirilen uygulama ile yapılan iç mekân değişikliklerinde kararlı bir yaklaşım izlenmiş ve uygulama sonrasında kıyasla daha tutarlı ve net mekânlar elde edilmiştir.

Şekil 6. Birinci kata ait döşeme planı³⁶

³⁶ Atölye 5 Mimarlık arşivi

Projeye ait döşeme planları ve mahal listelerinden yapıda; merdivenin zemin döşemesi ve süpürgeliği dışında tüm zemin döşemeleri, süpürgelikler, duvar ve tavan kaplamalarının değiştirildiği anlaşılmaktadır (Şekil 6.). Sağlık Bakanlığı'nda çalışan mimarlar ile yapılan görüşmede, merdivenin zemin kaplamasında kullanılan mermerin çok özel ve eşsiz olduğu, bu nedenle malzemenin korunduğu bilgisi edinilmiştir. Ancak malzemenin niteliğinin ne olduğuna dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. İç mekânda orijinal yapıdan günümüze kalan tek şeyin bu mermer olması olasıdır.

Resim 14. Revizyon projesine ait 3 boyutlu iç mekân görselleri³⁷

Uygulama projesine ait üç boyutlu görseller de bunu teyit eder niteliktedir. İç mekânlar için alınan renk ve malzeme kararlarının genel anlamda olumlu ve kendi içinde tutarlı olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, orijinal yapının sahip olduğu iç mekân değerlerini tam anlamıyla bilemiyor da olsak, yeni atmosferin Erken Cumhuriyet dönemine tanıklık eden tarihi yapının içinde bulunma hissinden uzak olduğu görülmektedir (Resim 14.). Projeye ait görsellerden anlaşılacağı üzere iç mekânlar, günümüzde inşa edilmiş herhangi bir yapının sahip olabileceği özelliktedir. Dış cephede kütlenin orijinal yapısı büyük oranda korunurken, aynı tutum yahut hassasiyetin iç mekân kararlarında gözetilmediği, dolayısıyla iç ve dış arasında ilişki kurmanın güç olduğu söylenebilir.

³⁷ Atölye 5 Mimarlık arşivi

BÖLÜM 4

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte; yoğun imar çalışmalarına, plan denemelerine, farklı mimari üsluplara, yerli ve yabancı mimarlara sahne olan Ankara, ideolojinin kentsel mekânda ifadesi olarak kabul edilmiş ve burada tüm ülkeye örnek olacak bir prototip yaratılmak istenmiştir. Dolayısıyla Erken Cumhuriyet dönemi yapıları, yaratılan yeni siyasi model kapsamında kentsel ve toplumsal değişim görevini üstlenmiş ve bu değişimi somutlaştıran birer sembol olarak kentsel mekânda vücut bulmuştur.

Ulus devlet ve ulus kimliğinin mekânsal simgesi olan Ankara'da hükümet yapıları bu amacın görünürlüğüne sağlayacak birincil mekânlar olarak kabul edilmiş ve inşalarına öncelik verilmiştir. Türkiye'de kentleşme hareketinin ilk somut örnekleri olan ve kentsel planlamalar doğrultusunda Ulus-Çankaya aksı boyunca konumlandırılan bu yapılar, Eski ve Yeni Şehir arasında siyasal ve mekânsal değişimi sembolize etmişlerdir.

Günümüzde ise tarihe tanıklık etmiş bu yapılardan bazıları işlevlerini sürdürürken, bazılarının kullanılmadığı veya farklı işlevlere devredildiği görülmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonraki on iki yıllık süre içerisinde inşa edilen ve sayısı 7 olan ilk bakanlık yapılarının, bugün yalnızca 3 tanesi ilk işlevini sürdürmektedir. Erken Cumhuriyet dönemine ait birçok yapının yıkıldığı, kaderine terkedildiği, değersizleştirilerek kentsel mekân, mimari ve toplumsal hafızadan silindiği bu günlerde; mimari kültür mirasımız olan bu yapıların kayıt altına alınması, mekânsal değerlerinin ortaya çıkarılması ve kentlinin kullanımına sunulması son derece önemlidir.

Çalışma kapsamında, inşa edildiği günkü işlevini koruyan yapılardan biri olan Sağlık Bakanlığı ele alınmıştır. Sağlık Bakanlığı TBMM'nin ilan edilmesinin hemen akabinde 3 Mayıs 1920'de³⁸ kurulmuştur. Yeni siyasi modelin ve Cumhuriyet sonrasında adım adım hayata geçirilen modern sağlık politikalarının temsilcisi olan bu yapı kendisinden önce inşa edilen yapılardan farklı olarak modern mimari üsluptadır ve bu üslubun kentteki ilk

³⁸ <http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-40121/tarihce.html>

temsilcisidir. Yapının önemi, bu yenilikçi yaklaşım ile inşa edilmesi ve diğer bakanlık yapılarından ayrı olarak sağlık politikalarının kentsel mekânı olarak kurgulanan Sıhhiye Meydanı'na hakim tek hükümet yapısı olması gibi nedenlerle artmaktadır.

Bakanlığa ait yapı, mimari kültür mirasımız olması nedeniyle ve sahip olduğu anlamsal değerlerin bilinciyle, inşa edildiği süreç de göz önünde bulundurularak, *formel* yaklaşım çerçevesinde ele alınmıştır. Kentsel mekândaki konumunun anlamsal değeri, öncülük ettiği Uluslararası Mimari gibi verilerle birlikte yapı; orijinal durumuna ilişkin veriler ve yakın tarihe ait uygulama projesi üzerinden karşılaştırmalı olarak ele alınmış, buradan hareketle yapının mevcut durumunun tespitine çalışılmıştır.

Yapı bugün, Sağlık Bakanlığına ait tüm işlevleri karşılayamamakta ve bakanlık bünyesindeki diğer yapılarla birlikte, bir blok olarak hizmet vermektedir. Yapıya dair gerçekleştirilen incelemelerde güvenlik önlemleri ve kontrollü girişin sağlanabilmesi adına Mithatpaşa Caddesi üzerinde yer alan ana girişin kapatılarak, girişlerin arka cepheden sağlandığı görülmektedir. Bu girişin kapatılması ve arka girişe eklenen kapı rüzgârlığı dışında kütlede dışarıdan algılanan büyük değişikliklerin yapılmadığı; orijinal cephe özelliklerinin, dış cephe rengi dışında, büyük oranda korunduğu görülmektedir.

Yapının iç mekânlarında ise büyük değişiklikler yapıldığı açıktır. Orijinal yapıya kıyasla, uygulamalar sonrasında mekân sayıları yahut metrekarelerinde önemli ölçüde değişiklikler bulunmamasına rağmen yapıda yer alan ikincil duvarların neredeyse tamamı yıkılıp yeniden inşa edilmiştir. 2009 yılına ait rölöve çizimlerinde; yığma yöntemle inşa edilmiş yapının, taşıyıcı özellikteki birincil duvarlarının da kesintiye uğratıldığı, bu duvarlar üzerinde yer alan kapı boşluklarında değişimler meydana geldiği görülmektedir.

Aynı yıl gerçekleştirilen uygulamada; bu duvarlar üzerinde yer alan bazı boşluklar örülen duvarlarla kapatılmış, iç mekândaki yeni organizasyonun gerektirdiği noktalarda ise yeni boşluklar açılmıştır. İç mekânlarda yapılan malzeme değişikliklerine bakıldığında ise arka giriş ve merdivende yer alan zemin kaplaması dışında, hacmi saran tüm yüzeylerin değişikliğe uğradığı görülmüştür.

Sağlık Bakanlığı yapısının bugün 90 yaşında olduğu göz önünde bulundurulduğunda, geçen yıllar, değişen ve artan ihtiyaçlar neticesinde yapının işlevini sürdürebilmesi adına; yapıda değişiklik yapılması gerekliliği kabul edilebilir bir gerçektir. Yapı strüktürünün iç mekânda bağlayıcı olmayarak bu değişikliklere izin verdiği ve kullanıcılara esnek bir iç mekân sağladığı görülmektedir. Ancak yapılan uygulamalar sonucunda, mekânsal organizasyonlara, yeni oluşan mekânların sayı ve boyutlarına bakıldığında orijinal yapının sağladığı imkânların ötesinde çözümler sunulmadığı açıktır.

Bu durumda yapıdaki müdahalelerin herhangi bir kriterden yoksun ve gelişigüzel olarak tariflenmesi yanlış olmayacaktır. Simetri ekseninde yer alan geniş alanların bölücüler vasıtasıyla mekânlara ayrılması dışında, iç duvarlarda gerçekleştirilen değişimlerin, yapıya verilmiş olabilecek zararlar ve dönemin mekânsal değerlerinin kaybı haricinde kayda değer mekânsal bir fark meydana getirmediği görülmektedir.

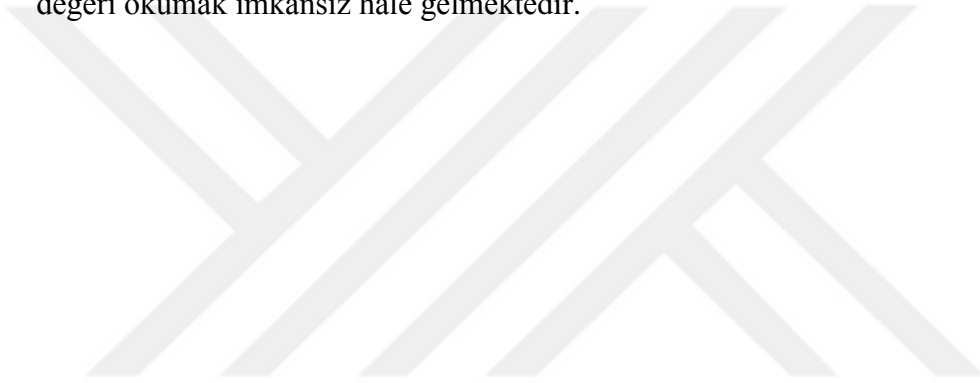
Gelinen noktada yapıya karşı gösterilen tutumun kısmen de olsa cephecilik olarak tanımlanması doğru olacaktır. Yapıdaki değişimlerin “güncel kullanım koşullarına adaptasyon sağlayabilmek adına cephelerin korunarak, iç mekânda radikal değişiklikler yapılması” olarak tanımlayabileceğimiz cepheci yaklaşımla gerçekleştirildiği, ancak ulaşılan noktada, bu yaklaşımın tercih edilmesinin altında yatan nedenlerin gerçekçi ve mantıklı olmaktan uzak olduğu görülmektedir.

Özellikle 2009 yılı rölöve çizimlerinde görülen müdahalelerde yapının her katında, kendi içinde bağımsız olarak kurgulanan bölücü sistemler; iç mekânda algılanan hacmin her katta farklı olmasına neden olmuş, yapı atmosferinin katlar arasındaki sürdürülebilirliğinin önüne geçmiştir. Bu nedenle aynı yıl gerçekleştirilen yenilemenin mekânsal organizasyon bakımından eskiye kıyasla daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Ancak elde edilen iç mekânlar tarihe tanıklık eden, doksan yıllık yapının içinde olmaktan uzaktır. Tarihi bir yapının içinde olduğumuza dair hiçbir ipucu vermeyen, tamamıyla günümüz modern iç mekânları kalitesindedir.

Yapı dış cephe ve iç mekânlarıyla birlikte bir bütündür. Yapılan müdahalelerde ise yapının iç ve dış mekânları ayrı ayrı ele alınmıştır. Sonuç olarak; iç mekân şartları

etraflica göz önünde bulundurulmayarak, iç mekândaki işlevsel çözümü ileri taşıyamayan bir yaklaşımla yapının iç ve dış mekânları arasındaki ilişki koparılmış, yapı bütünlüğü parçalanmıştır. Gerçekleştirilen malzeme değişikliklerinin de etkisiyle ortaya çıkan yeni iç mekânlar yapının orijinal üslup ve duygusundan uzaklaşmıştır.

Yapının iç mekânının sahip olduğu orijinal atmosfer kayıt altına alınmamış ve yok edilmiş, böylelikle kültürel ve mimari bir bellek oluşumunun da önüne geçilmiştir. Bu durum yapının geçmişi ve geleceği arasında bağ kurmayı engellemektedir. Mevcut yapı her ne kadar cephe itibariyle geçmişe ait olsa da iç mekânda bugüne aittir. Dolayısıyla zaman ve mekân arasındaki bağ zayıflamakta ve yapı bütününe sahip olduğu tarihi değeri okumak imkânsız hale gelmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, S. (2000). Kurtuluş Savaşı'nın Mekansal Stratejisi ve Ankara'nın Başkent Seçilmesi Kararının İçeriği. A. Tükel Yavuz içinde, *Tarih İçinde Ankara* (s. 221-232). Ankara: T.B.M.M. Basımevi.
- Akpolat, M., & Eser, E. (2004). *Ankara: Başkent'in Tarihi, Arkeolojisi ve Mimarisi*. Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları.
- Alsaç, Ü. (1973). Türk Mimarlık Düşüncesinin Cumhuriyet Devrindeki Evrimi. *Mimarlık Dergisi*, 12-25.
- Altaban, Ö. (1998). Cumhuriyetin Kent Planlama Politikaları ve Ankara Deneyimi. Y. Sey içinde, *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (s. 41-64). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Altan Ergut, E., & Boyacıoğlu, E. (2012). *Bir Başkent'in Oluşumu: Avusturyalı, Alman ve İsviçreli Mimarların Ankara'daki İzleri*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Arseven, C. E. (1984). *Türk Sanatı*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Aslanoğlu, İ. (1980). *Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşbirliği.
- Aslanoğlu, İ. (2000). 1928-1946 Döneminde Ankara'da Yapılan Resmi Yapıların Mimarisinin Değerlendirilmesi. A. Tükel Yavuz içinde, *Tarih İçinde Ankara* (s. 271-286). Ankara: T.B.M.M. Basımevi.
- Aslanoğlu, İ. (2010). *Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Aslanoğlu, İ. (2012). *Bina Kimlikleri: Ankara, Cumhuriyetin 50 Yılı*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

- Atalay Franck, O. (2012). Erken Cumhuriyet Döneminde Almanca Konuşan Mimarlar. E. Altan Ergut, & E. Boyacıoğlu içinde, *Bir Başkent'in Oluşumu: Avusturyalı, Alman ve İsviçreli Mimarların Ankara'daki İzleri* (s. 46-57). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Aydın, S. (2012). Ekolojik Tahribat ve Kültürel Çöküş: Bir Şehir Yaratma Projesinin İflası Olarak Ankara. F. Cantek içinde, *Cumhuriyet'in Ütopyası: Ankara* (s. 57-96). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi.
- Aydın, S., Emiroğlu, K., Türkoğlu, Ö., & Özsoy, E. (2005). *Küçük Asya'nın Bin Yüzü: Ankara*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Aytepe, O. (2004). Ankara'nın Merkez ve Başkent Olması. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 15-22.
- Aytepe, O. (2012). Milli Mücadele'de Ankara. F. Cantek içinde, *Cumhuriyet'in Ütopyası: Ankara* (s. 113-130). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi.
- Bademli, R. (1985). 1920-40 Döneminde Eski Ankara'nın Yazgısını Etkileyen Tutumlar. *Mimarlık Dergisi*, 10-16.
- Balamir, A. (2010). *Clemens Holzmeister: Çağın DÖnümünde Bir Mimar*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Batur, A. (1998). 1925-1950 Döneminde Türkiye Mimarlığı. Y. Sey içinde, *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (s. 209-234). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Bilgin, İ. (1998). Modernleşmenin ve Toplumsal Hareketliliğin Yörüngesinde Cumhuriyet'in İmarı. Y. Sey içinde, *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (s. 255-272). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Birkan, G., & Pehlivanlı, S. (1977). Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu ile Bir Söyleşi. *Mimarlık Dergisi*, 8-16.

- Bonjaku-Gökdemir, O. (2009). *Architecture As An Urban And Social Sign: Understanding The Nature Of Urban Transformation In Eskişehir Highway, Ankara*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Borsi, F. (1987). *The Monumental Era: European Architecture and Design, 1929-1939*. New York: Rizzoli.
- Bozdoğan, S. (2002). *Modernizm ve Ulusun İnşası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bozdoğan, S., & Kasaba, R. (2005). *Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Cangır, A. (2007). *Cumhuriyetin Başkenti*. Ankara: Ankara Üniversitesi Kültür ve Sanat Yayınları.
- Cengizkan, A. (2002). Ankara 1924-25 Lörcher Planı: Bir Başkenti Tasarlamak ve Sonrası. *Arredamento Mimarlık*, 116-132.
- Cengizkan, A. (2002). Kurgu, Tasarım ve Kullanım: Cumhuriyet Dönemi Kamusal Mekanları İçin Bir Çalışma Programı. G. A. Sargın içinde, *Ankara'nın Kamusal Yüzleri Başkent Üzerine Mekan-Politik Tezler* (s. 215-243). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Cengizkan, A. (2002). *Modernin Saati: 20. Yüzyılda Modernleşme ve Demokratikleşme Pratiğinde Mimarlar, Kamusal Mekan ve Konut Mimarlığı*. Ankara: Boyut Yayın Grubu.
- Cengizkan, A. (2002). Robert Oerley: Söylemsel Dönüşümler Döneminde Ankara'da Viyanalı Bir Mimar. *Arredamento Mimarlık*, 80-93.
- Cengizkan, A. (2004). *1924-25 Lörcher Planı: Ankara'nın İlk Planı: Kentsel Mekan Özellikleri, 1932 Jansen Planı'na ve Bugüne Katkıları, Etki ve Kalıntıları*. Ankara: Arkadaş Yayınları.

- Cengizkan, A. (2010). The production of a mise en scene for a nation and its subjects: Clemens Holzmeister et al. in the Ministries Quarter for Ankara, Turkey. *The Journal of Architecture*, 731-770.
- Cengizkan, A. (2012). Türkiye İçin Modern ve Planlı Bir Başkent Kurmak: Ankara 1920-1950. E. Altan Ergut, & E. Boyacıoğlu içinde, *Bir Başkent'in Oluşumu: Avusturyalı, Alman ve İsviçreli Mimarların Ankara'daki İzleri* (s. 28-45). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Çuha, N. (1989). *A Restutive approach to the architect A. H. Koyunoğlu's public buildings in Ankara*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- Doğramacı, B. (2012). Almanca Konuşan Mimar ve Heykeltıraşların Ankara'daki Mirası. E. Altan Ergut, & E. Boyacıoğlu içinde, *Bir Başkent'in Oluşumu: Avusturyalı, Alman ve İsviçreli Mimarların Ankara'daki İzleri* (s. 18-27). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Duru, B. (2012). Mustafa Kemal Dönemi'nde Ankara'nın İmarı. F. Cantek içinde, *Cumhuriyet'in Ütopyası: Ankara* (s. 173-192). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Eldem, S. H. (1973). Elli Yıllık Cumhuriyet Mimarlığı. *Mimarlık Dergisi*, 5-11.
- Ellison, G. M. (1973). *Biz İngiliz Kadını Gözüyle Kuva-i Milliye Ankarası*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Erendil, A., & Ulusoy, Z. (2004). İronik Karşılaşmalar: Kale'nin Kentle ve Kentin Kale'yle İki Karşılaşması. *Şehrin Zulası Ankara Kalesi* (s. 221-286). içinde Ankara: İletişim Yayınları.
- Ergin, O. (1936). *Türkiye'de Şehirciliğin Tarihi İnkişafı*. İstanbul: Cumhuriyet Gazete ve Matbaası.
- Esat, C. (1931). *Yeni Mimari*. İstanbul: Agah-Sabri Kitaphanesi.

- Evren, B. (1998). *20'li Yılların Bozkır Kasabası Ankara*. İstanbul: AD Kitapçılık AŞ.
- Geray, C. (2008). Şehirciliğimiz ve Ankara. *Mülkiye Dergisi*, 9-26.
- Highfield, D. (1991). *The Construction of New Buildings Behind Historic Facades*. London: E. & F.N. Spon.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (1972). *Ankara*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Karslı Alpagut, L. (1999). *Mimar Clemens Holzmeister ve III. Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Kartal, C. B. (2013). Ankara'nın Başkent Oluş Sürecinde Dönem Basınında Ankara Ve İstanbul:"Makarr" ve "Payitaht". *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 75-88.
- Keleş, R. (1971). *Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Keleş, R. (2015). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R., & Duru, B. (2008). Ankara'nın Ülke Kentleşmesindeki Etkilerine Tarihsel Bir Bakış. *Mülkiye Dergisi*.
- Kılınç, K. (2002). Öncü Halk Sağlığı Projelerinin Kamusal Mekanı Olarak Sıhhiye. G. A. Sargın içinde, *Ankara'nın Kamusal Yüzleri Başkent Üzerine Mekan-Politik Tezler* (s. 119-156). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Kılınç, K. (2002). *Searching for the avant-garde in the Turkish context: Bacteriology and Chemistry Building of Hıfzısıhha Institute*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Korumaz, M. (2011). *Türkiye'de Tarihi Yapılarda Façadizm (Cephecilik) Uygulamalarının Koruma Kapsamında Değerlendirilmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.

- Lange, A. (2012). *Writing About Architecture: Mastering The Language of Buildings and Cities*. New York: Princeton Architectural Press.
- Nalbantoğlu, G. (2000). 1928-1946 Döneminde Ankara'da Yapılan Konutların Mimarisinin Değerlendirilmesi. A. Tükel Yavuz içinde, *Tarih İçinde Ankara* (s. 253-270). Ankara: T.B.M.M. Basımevi.
- Önge Türkoğlu, S. (2008). Spatial Representation of Power: Making the Urban Space of Ankara in the Early Republican Period. O. Jonathan, & A. Cimdina içinde, *Power and Culture: Identity, Ideology, Representation* (s. 72-95). Pisa: Plus-Pisa University Press.
- Richards, J. (1994). *Facadism*. London: Routledge.
- Sargın, G. A. (2002). *Ankara'nın Kamusal Yüzleri Başkent Üzerine Mekan-Politik Tezler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sargın, G. A. (2012). Kurmaca Başkentlerin Simgesel İnşası: Ankara'nın Mekansal Siyaseti Üzerine Kısa Notlar. F. Cantek içinde, *Cumhuriyet'in Ütopyası: Ankara* (s. 147-172). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Sarioğlu, M. (1999). *Siyaset-Şehircilik İlişkileri Açısından Başkent Ankara (1919-1945)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Doktora Tezi.
- Sey, Y. (1998). Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Mimarlık ve Yapı Üretimi. Y. Sey içinde, *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (s. 25-40). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sözen, M. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı (1923-1938)*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sözen, M., & Tapan, M. (1973). *50 Yılın Türk Mimarisi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

- Stephenson, G. (1970). Two Newly Cretaed Capitals: Islamabad and Brasilia. *The Town Planning Review*, 317-332.
- Şenyapılı, T. (1985). *Ankara Kentinde Gecekondu Gelişimi (1923-1960)*. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Şenyapılı, T. (2004). *"Baraka"dan Gecekonduya*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şenyapılı, T. (2006). *Cumhuriyet'in Ankara'sı*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Şimşir, B. N. (2001). *Ankara'nın Başkent Oluşu*. Ankara: Ankaralılar Vakfı Yayınları.
- Şimşir, B. N. (2006). *Ankara... Ankara... Bir Başkent'in Doğuşu*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tankut, G. (1988). Ankara'nın Başkent Olma Süreci. *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 93-104.
- Tankut, G. (1993). *Bir Başkent'in İmarı Ankara: (1929-1939)*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Tanyeli, U. (2007). *Mimarlığın Aktörleri: Türkiye 1900-2000*. İstanbul: Garanti Galeri.
- Tekeli, İ. (1980). Türkiye'de Kent Planlamasının Tarihsel Kökleri. T. Gök içinde, *Türkiye'de İmar Planlaması* (s. 8-112). Ankara: ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.
- Tekeli, İ. (1998). Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme ve Kent Planlaması. Y. Sey içinde, *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık* (s. 1-24). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tekeli, İ. (2000). Ankara'nın Başkentlik Kararının Ülkesel Mekan Organizasyonu ve Toplumsal Yapıya Etkileri Bakımından Genel Bir Değerlendirilmesi. A. Tükel Yavuz içinde, *Tarih İçinde Ankara* (s. 317-335). Ankara: T.B.M.M. Basımevi.
- Tekeli, İ. (2001). *Modernite Aşılırken Kent Planlaması*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

- Tekeli, İ. (2006). Kent Tarihi Yazımı Konusunda Yeni Bir Paradigma Önerisi. T. Şenyapılı içinde, *Cumhuriyet'in Ankara'sı* (s. 2-22). Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Tekeli, İ. (2011). *Modernizm, Modernite ve Türkiye'nin Kent Planlama Tarihi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ. (2011). *MOdernizm, Modernite ve Türkiye'nin Kent Planlama Tarihi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ. (2012). Almanca Konuşan Plancı ve Mimarların Erken Cumhuriyet Dönemi Ankara'sının Planlaması ve Konut Sorununun Çözümüne Katkıları Üzerine. E. Altan Ergut, & E. Boyacıoğlu içinde, *Bir Başkent'in Oluşumu: Avusturyalı, Alman ve İsviçreli Mimarların Ankara'daki İzleri* (s. 58-69). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- Tekeli, İ., & Ortaylı, İ. (1978). *Türkiye'de Belediyeciliğin Evrimi*. Ankara: Türk İdareciler Derneği Yayınları.
- Tükel Yavuz, A. (2000). *Tarih İçinde Ankara*. Ankara: T.B.M.M. Basımevi.
- Tümer, G. (1998). *Cumhuriyet Dönemi'nde Yabancı Mimarlar Sorunu: 1920'lerden 1950'lere*. İzmir: Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayınları.
- Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü. (1959). *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*. Ankara.
- Ural, S. (1974). Türkiye'nin Sosyal Ekonomisi ve Mimarlık 1923-1960. *Mimarlık Dergisi*, 5-53.
- Yavuz, F. (1952). *Ankara'nın İmarı ve Şehirciliğimiz*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Yavuz, F. (1980). *Kentsel Topraklar: Ülkemizde ve Başka Ülkelerde*. Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Yavuz, F., & Keleş, R. (1974). Başkent Ankara İçin Elli Yıl Önce Çıkarılan 583 Sayılı Yasa Üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde Yapılan Görüşmeler. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1-32.

Yavuz, Y. (1973). Cumhuriyet Dönemi Ankara'sında Mimari Biçim Endişeleri. *Mimarlık Dergisi*, 26-44.

Yavuz, Y. (2000). 1923-1928 Ankara'sında Konut Sorunu ve Konut Gelişmesi. A. Tükel Yavuz içinde, *Tarih İçinde Ankara* (s. 233-252). Ankara: T.B.M.M. Basımevi.

EK 1: Proje Talebine Cevaben Sağlık Bakanlığı'ndan Alınan Yazı

T.C
SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Yatırımları Genel Müdürlüğü

SAĞLIK YATIRIMLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ - BURSA-
KOCAELİ-ZONGULDAK BÖLGESİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ
BİRDİM (PROJE)
05/02/2016 15:38 - 59180707 - 755 99 - E.461
00018779302

Sayı : 59180707/755.99
Konu : Proje Talebi

Sayın Büşra Gürdağ
Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü
Beytepe/Çankaya/Ankara

İlgi: Sn. Büşra GÜRDAĞ'a ait 13/01/2016 tarihli dilekçe.

İlgi yazınız ile talep edilen Sağlık Bakanlığı Binası orjinal mimari çizimleri ve revizyon projeleri, Başkanlığımız arşivinde bulunmamaktadır.

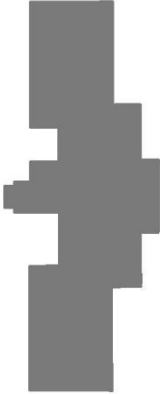
Bilgilerinize rica ederim.

Mehmet Emin EFENDİOĞLU
Bakan a.
Daire Başkanı

Sağlık Yatırımları Genel Müdürlüğü Proje ve Emlak Daire Başkanlığı
Umut Sokak No:19 Kolej/ANKARA

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden 19938163-5639-49a3-a58d-04a98a0471f0 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 3: Yapının 2009 Yılı Revizyon Projesine Ait Kesitleri

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI İNŞAAT ve ONARIM DAİRESİ BAŞKANLIĞI A BLOK MEKANSAL REVİZYON PROJESİ			
			
MİMARİ UYGULAMA PROJESİ	ÖLÇEK	PAFTA NO: TOR: PAFT:	
KESİTLER-MAHAL LİSTESİ	1/50	S/S	MU

			
Adlye 5 Mimarlık İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. Kuzum Sok. 1050/2 Çankaya/ANKARA Tel:0 312 4416719-4416721 Faks:0 312 4392091 Email:info@adlye5.com.tr HİTİT VİD. 103 005 6191 - Tic.Sic. No: 5311656			
MESLEĞİ	ADI SOYADI	ODA S. NO	VERGİ NO
MİMARİ	İYİTEPERSÖYKARÖZER KANAN ÖZER MİMAR (G.Ö.)	19866 19878	HİTİT 1030056191
MAK. TESİSATI	FİZİKİ TOPAL MAK. MOH. (D.E.Ö.)	26629	HİTİT 338005645
ELEKTRİK	FENİDÖRME ELEK. MOH. (E.Ö.)	986	HİTİT 014002714
ADRES-TEL	İMZA		

ÇİZİM TARİHİ	DEĞİŞTİRME TAR.	PAFTA NO

